

Cultuureiland Texel

*Opmaat tot een nieuwe
Texelse cultuurvisie*

"**EVENEMENTEN** geven
bij uitstek weer hoe
mensen **TEXEL** beleven"

"Kunstenaars worden
ONDERSCHAT
En teveel aan hun
LOT overgelaten"

"**RUST** en verdieping
zouden Texels
UITHANGBORD
kunnen worden"

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Texel

Redactie: Louise van der Sluis
Riekje van Dijk
Agnès van Schaik (interviews)

Fotografie: Gemeente Texel
Daan Koopman
Stichting Texels Museum
Patrick Piersma
Christiaan Richter
Sytske Dijkse
Thijs Wolzak
Zilte Zaken

Redactie, eindredactie, samenstelling en vormgeving: Tekstbureau Texel, Louise van der Sluis

Bronnen en literatuur:

De aantrekkelijke stad (2009) - *Gerard Marlet*

Profiel kustplaats (2013) - *Provincie Noord-Holland*

Verbinding Cultuur, toerisme & recreatie in Noord-Holland Noord (2013) - *Provincie Noord-Holland*

Cultuurnota 2013-2016 'De Waarde van Cultuur' - *Provincie Noord-Holland*

Trendrapport Toerisme, recreatie & vrije tijd (2012) - *NRIT-media*

Recreatieve Gebiedsanalyse (2012) - *Staatsbosbeheer*

'Cultuur en economie gaan hand in hand' (2013) - *CultuurCompagnie Noord-Holland*

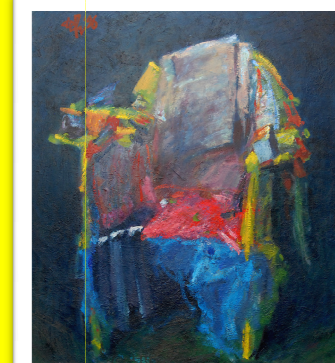
Texelse cultuurnota Stroomlijnen (2007) - *Gemeente Texel*

Texel Monitor 2010 - *VVV Texel*

Jaarverslag 2012 - *Stichting Texels Museum*

Informatie afdeling Welzijn - *Gemeente Texel*

Bijlagen: Budgetten en subsidies - Relevante beleidsnota's
- Cultuurnota Stroomlijnen (2007)

Cultuureiland Texel

kwam tot stand dankzij de waardevolle inbreng van de gemeentelijke adviescommissie Cultuurbeleid en de 15 Texelaars die zijn geïnterviewd.

In dit nummer

03 Cultuur geeft ons onze identiteit
Een onmisbaar bindend element

04 Texel Cultuureiland in beweging
Uitgangspunt is de mens. Gevormd door het eiland

05 aanbod leunt op smalle schouders

Cees de Waal

06 Cultuur bindende factor, maar ook gewoon heel mooi
Herman Bakker

07 Zonder cultuur ga je vegeteren
Dyo Wassink

08 Het culturele landschap nader bekeken
Denkend aan Texel...

10 Mensen raken met wat bij het eiland past
Robin Konijn

12 Cultuur is van onschatbare waarde in deze onpersoonlijke tijd
Jeroen Schoo

13 Kleinkunst trekt jaarrond meer belangstellenden dan voetbal
Cor van Heerwaarden

14 Monumenten, archeologie en cultuurlandschap
Een eiland met een bijzondere geschiedenis

16 We zouden meer verrast mogen worden

Annette van Ruitenburg

17 Oude cultuurlandschap voor Texel als de grachten voor Amsterdam
Wilma Eelman

17 Musea en geschiedbeoefening
Een hoge museumdichtheid

19 Bestaande krachten bundelen
Anton Hurkens

20 Texel is een woestijn voor de professionele kunsten
Paulien Valk

22 Evenementen en festivals
Waar een klein eiland groot in is

24 Grootser en meeslepend, met Texel als decor
Wouter de Waal

25 Cultuur en educatie
Diverse aanbod in het onderwijs

26 Iedereen moet mee kunnen doen in deze samenleving
Maaike Vonk

27 Als er geen cultuur is, waar ga je dan voor?
Sterre Veldhuis

28 Adviescommissie Cultuurbeleid

Who's talking?

30 Kunst maakt slim
Pauline Folkerts

31 Muziek is onze redding; hoe slimmer samenwerken?
Pip Barnard

33 Beleidskaders
Welk beleid is relevant voor een nieuwe cultuurnota?

34 Economische waarde cultuur hoger dan gedacht
Cultuur onmisbaar voor Texelse samenleving

34 "Zonder culture voorzieningen red je het niet"
Provincies en gemeenten worden wakker geschud

35 Het DNA van Texel
Wat maakt ons eiland tot wat het is?

37 Trends in de cultuursector
Kunstgedreven of publieksgericht?

37 Musea als moneymaker
Texelse musea houden eigen broek op

39 Inzetten op de juiste koers
Het wordt tijd voor de volgende stap

40 Bijlagen
Over cijfers en achtergronden

Voor u ligt Cultuureiland Texel 2014.

Het is een actualisatie van het document Stroomlijnen uit 2007. In dit stuk vindt u een overzicht van bestaand beleid en huidige cultuuruitingen, gelardeerd met interviews met Texelaars.

Naar mijn mening ontbreekt het nog aan een gedegen visie, hoewel de interviews daar zeker bouwstenen voor aanreiken. Dit stuk is daarmee een goede opmaat voor een te ontwikkelen Texelse visie op cultuur. Maar eigenlijk is de vraag die daar aan vooraf gaat nog interessanter:

Waarom is er een visie op cultuur nodig? In het algemeen gelden natuurlijk zaken als: om maatschappelijke verbinding te verstevigen. Om persoonlijke ontwikkeling te stimuleren. Omdat de beschaving van de mensheid wordt geleid door cultuur. Omdat cultuur grote economische waarde heeft. Een visie is nodig om nieuwe activiteiten, uitingen en beleid aan te kunnen toetsen. Maar waarom nu juist voor Texel een cultuurvisie? Het antwoord op die vraag komt heel eenvoudig voort uit het volgende:

We leven op een eiland. Daar zijn we trots op. Daarin onderscheiden we ons mee van andere gemeenten. Daar worden we gedeeltelijk door gevormd, voelen we ons anders door. Maar ook: dat is de overeenkomst tussen ons. We verschillen in inkomen, opleiding, leeftijd, maar we zijn allen eilandbewoners. En daarom is cultuur voor ons belangrijk, want: **Identiteit = cultuur.** Cultuur als bindend element is onmisbaar. Juist door het eilandkarakter is het een uiting van onze gemeenschapszin, maar ook de motor voor sociale binding. We zijn hier op elkaar aangewezen. Zijn gewend onze eigen broek op te houden; we worden er creatief en ondernemend van. Echter, cultuur beoefenen, proeven en meemaken krijgt door het eiland ook een begrenzing:

Wij zijn ons eigen achterland. We kunnen moeilijk verderop cultuur shoppen, want dan duikelen we in het Marsdiep. Je gaat niet bij een fanfare in Hollands Kroon. Het water is een drempel om een theater, concert of evenement te bezoeken. En dat leidt naar een andere belangrijke reden om extra aandacht te geven aan cultuur. Want daarmee kunnen we: **Kijken naar de Overkant.** Net zoveel culturele indrukken en mogelijkheden krijgen als overkanters, dat lukt hier niet. Cultuur is bij uitstek het middel om ons andere inzichten te geven, oplossingen van een andere kant te bekijken en om een inkijkje te krijgen in andere mensen en werelden. Zo is cultuur belangrijk voor onszelf, maar draagt het ook bij aan:

Een aantrekkelijk eiland. Bijna één miljoen gasten komen jaarlijks naar Texel. Voor onze natuur, maar ook voor cultuur. Voor de bedrijvige, eigenwijze mensen die we zijn, voor de kleinschalige en gevarieerde evenementen. Voor de eilandproducten en voor onze cultuurhistorie. Cultuur is daarmee ook een belangrijke economische factor. Om die reden, en om al het bovenstaande, pleit ik voor: **Een Texelse cultuurvisie.** Het in kaart brengen van de huidige cultuuruitingen vormt een solide vertrekpunt voor een visie. De geïnterviewde Texelaars hebben duidelijke meningen over cultuur. Ook uit die monden horen we dat cultuur het brede belang dient. De slotsom kan hiermee niet anders zijn dan: werken aan een Cultuurvisie voor Texel in 2014!

Eric Hercules, wethouder Cultuur

Cultuur in beweging

Wie Texel zegt, zegt natuur, zee en strand. Kunst en cultuur komen niet direct naar voren bij mensen wanneer zij denken aan het eiland.

Toch wordt de Texelse identiteit in sterke mate bepaald door het cultuurlandschap, cultuurhistorische monumenten, grasland, oude buitendorpen, dijken, kerkjes, tuinwallen, stolpen en schapenboeten. Die culturele eigenheid van het landschap is

een belangrijke factor in de aantrekkelijkheid van Texel als woongemeente en toeristeneiland. Ook de maritieme geschiedenis, de haven en de visserij vormen een belangrijk onderdeel van Texels culturele identiteit. Texel is enerzijds 'gewoon' een kleine Noord-Hollandse plattelands-gemeente. Anderzijds lijkt Texel in niets op andere plattelandsgemeenten. Het grootste en oudste Waddeneiland ligt dicht bij het

vasteland; een geofende zwemmer kan het tussenliggende Marsdiep gemakkelijk overbruggen. Maar zelfs die betrekkelijk kleine afstand tot het vasteland maakt het grote verschil. Wie opgroeit en woont op Texel, is aangewezen op wat het eiland heeft te bieden. Op het gebied van zorg, onderwijs, werk, sport en cultuur. En dat is veel. Texel heeft een hoog voorzieningenniveau, ook op cultureel gebied. Wat Texel ook bijzonder maakt, is zijn

bevolkingsopbouw. Een groot deel van het jaar wordt het eiland ook bevolkt door toeristen die voor een dagje of voor een vakantie naar Texel komen. Zij komen naar ons eiland voor de zee en het strand, de ruimte en de rust. Naast gezinnen met kinderen zijn dat steeds vaker 50-plussers. Deze groep is geïnteresseerd in natuur én cultuur, is kwaliteitsbewust, houdt van fietsen en wandelen en beschikt over veel vrije tijd en voldoende financiën. Het potentieel aan cultuurgebruikers en -liefhebbers is dus vele malen groter dan alleen de eigen

bevolking en is divers van karakter. Het aandeel jongeren van 18 tot 30 jaar is opvallend laag; veel jongeren verlaten het eiland na de middelbare school voor studie of werk.

Er wonen en werken hier relatief veel schrijvers, cineasten en andere kunstenaars. Die worden aangetrokken door de overweldigende natuur, het bijzondere licht en het eilandgevoel.

Texel is in het gelukkige bezit van een aantal goed functionerende actieve culturele instellingen, die

de spil vormen van het culturele leven. Maar Texel is vooral bijzonder, omdat de cultuur breed wordt gedragen door de inwoners. Dat blijkt bijvoorbeeld uit initiatieven van enthousiaste horecaondernemers, die festivals en evenementen organiseren. Uit actieve dorpscommissies die culturele activiteiten ontplooiën, uit de brede laag van amateurs en vrijwilligers die het eiland telt op veler gebied en uit een springlevende volkscultuur met gekoesterde tradities als Luilak, de Meierblis, Ouwe Sunderklaas en Oosterend Present.

Breed aanbod leunt op smalle schouders

Het is bijzonder hoeveel verenigingen en samenwerkingsverbanden zich op Texel bezig houden met culturele activiteiten. Menig plattelandsgemeente is daar jaloers op. Dat is een rijkdom. Het draagt bij aan de aantrekkelijkheid van Texel: als plek om te wonen en voor de toerist om te verblijven. Ik ben er van overtuigd dat voor een grote groep gasten het cultureel aanbod de waarde van hun verblijf op het eiland vergroot.

Persoonlijk kan ik erg genieten van een (muziek)voorstelling of museumbezoek. Daarom draag ik graag een steentje bij aan het culturele klimaat ter plaatse. Tot 2008 zat ik bijvoorbeeld in het bestuur van theaterfestival Etcetera in Amersfoort.

Texel kent veel festivals en evenementen. Mijns inziens kan een thematische samenhang versterkend werken. Een bundeling van krachten, waardoor je slim kunt omgaan met budgetten en de groep vrijwilligers minder hoeft te belasten. Als je zaken combineert, zoals nu het voornemen is met juni als cultuurmaand, levert dat organisatorisch voordelen op en kan Texel zich als eiland met een heldere programmering gaan profileren. Dat mag best met activiteiten die min of meer tegelijkertijd op verschillende locaties plaatsvinden. Bijvoorbeeld een

weekend of week lang (vertel)theater op unieke locaties. Ook onze landbouw en visserij leveren cultuur op die past bij onze identiteit.

Cees de Waal is sinds 2008 directeur van bootdienst TESO. Voordat hij naar Texel kwam, leverde hij op verschillende manieren bijdragen aan uiteenlopende maatschappelijke initiatieven in de regio's waar hij werkzaam was. Van huis uit is hij bankier.

We zouden ons daar een bepaalde periode van het jaar integraal op kunnen gaan focussen

(HavenVistijn, Landbouwdag, ringsteken en dergelijke), zodat mensen die daarin interesse hebben het eiland dan weten te vinden.

Texel kan zich optimaal presenteren wanneer vanuit gezamenlijke kracht wordt gehandeld. Daarvoor moet het bredere belang doorslaggevend zijn. Vanuit die gedachte mogen en moeten kleine evenementen kunnen meeliften met de grote. Cultuur kost vooral geld, terwijl er in deze sector fors wordt bezuinigd. Om een breed cultureel aanbod te behouden, moeten zaken zo efficiënt mogelijk georganiseerd kunnen worden. Ook de sterke schouders van de vele vrijwilligers worden smal, wanneer ze marginaal worden ondersteund. Het

spanningsveld tussen de liefde voor het inhoudelijk organiseren van een festival versus het adequaat voorzien in de vereiste, zakelijke randvoorwaarden vergt aandacht. Maar laten we koesteren wat er nu is: op Texel kun je het zomaar meemaken, dat je als toerist een leuk dorp bezoekt en onverwacht tegen een grandioos festival aanloopt! Dergelijke initiatieven moeten we met z'n allen blijven ondersteunen en bevorderen. Daaraan levert bijvoorbeeld ook TESO dankbaar een bijdrage. Juist in deze economisch moeilijke tijden moet er aandacht zijn voor behoud van cultuur als waarde in de samenleving voor bewoner en toerist. De armslag voor cultuur mag in alle opzichten nog wat worden vergroot.

**Cultuur is de
bindende factor,
maar kan gewoon
ook heel mooi zijn**

De gemeente had veel plannen met de voormalige Cultuurnota, maar daar is weinig mee gebeurd. Ik zat zelf acht jaar in de Adviescommissie Kunst en Cultuur en heb met lede ogen moeten aanschouwen dat cultuur een beperkt begrip is geworden. De cultuurcommissie is door de gemeente onvoldoende zichtbaar gemaakt.

De bijdragen aan de amateursector zijn niet gecontinueerd, zoals was beloofd. Fanfares en andere verenigingen konden tot voor kort gebruik maken van de gemeentelijke '25% investeringssubsidie'. Hiermee kon de aanschaf van muziekinstrumenten gedeeltelijk worden betaald. Deze subsidiemogelijkheid is afgeschaft, waardoor muziekverenigingen het financieel zwaar hebben. Daar komt bij dat de reguliere subsidie ook wordt afgebouwd. De gemeente mag wat mij betreft een actievere houding aannemen. Dat impliceert ook een keuze voor cultuur als belangrijke factor in het leefklimaat op het eiland. De verenigingen zijn een wezenlijk bindende factor in de buitendorpen. Dat moet je koesteren in plaats van er 'met de kaasschaaf overheen te gaan'. Ook het verloop rondom de gemeentelijke kunstcollectie heeft mij

zorgen gebaard. Dit kunstbezit had een veel actievere rol kunnen spelen, want er zaten waardevolle stukken bij. Het was een prachtige basis geweest voor een museum voor Texelse kunst! Nu is de collectie grotendeels verdeeld onder derden. Diverse zaken die wel in het beleid waren opgenomen, zijn niet gerealiseerd in de afgelopen zeven jaar. Zoals een groepstentoonstelling voor amateurkunstenaars. Er is geen enkele partij die dit heeft opgepakt of daarin is gestimuleerd. Ook de stimulans van het cultuurtoerisme is achterwege gebleven, terwijl er een Monitor Onderzoek Toerisme was aangekondigd. Het verbeteren van het aanbod voor bezoekers staat ook nog open, zoals het opstarten van een cultuuragenda. Het is een groot gemis dat die er (behalve de agenda in Texel Dit Weekend) nog steeds niet is. Zo raak je als (toeristen)gemeente op achterstand.

Herman Bakker is accountant, maar vooral ook galeriehouder en handelaar in moderne beeldende kunst via zijn galerie Klif ART in Den Hoorn. Hij is groot bewonderaar van Blok van der Velden en heeft van deze Texelse kunstenaar de grootste collectie in Nederland. Herman zat acht jaar in de Adviescommissie Cultuurbeleid en was voorzitter van muziekvereniging Door Eigen Kracht en penningmeester van Klifhanger. Hij is bestuurslid van Stichting Orgelfront en lid van de werkgroep die plannen ontwikkelt voor het leegstaande schoolgebouw in Den Hoorn.

Maar laten we vooruit kijken. Je moet ambtelijk veel actiever op cultuur inzetten. Ik heb het cultuurbesef van mijn opa meegekregen, die beeldend kunstenaar was. De liefde voor moderne kunst is mij met de paplepel ingegoten. Dat blijft je bij. Het 'verdieneffect' voor culturele initiatieven is juist in deze tijden moeizaam te realiseren. Fondsen geven mondjesmaat, terwijl de infrastructuur, gezien de economische situatie, juist zou moeten groeien. Nu zit overal de krimp in. Dat merken we bijvoorbeeld ook bij Klifhanger, de (twee)jaarlijkse kunst op locatie in en rond het dorp Den Hoorn. Als cultuur je wat waard is, moet je als gemeente (juist) nu een keuze maken. Maar dan moet er eerst een doelstelling worden geformuleerd, waarbij je afsprekt dat je hem samen gaat realiseren. Benoem juni tot Cultuurmaand en zoek daar sponsors bij. Ontwikkel een mooi verzamelgebouw met atelierruimte voor kunstenaars, want daar is behoefte aan. De potentie is er, ook in economische zin. Niets (meer) doen is wat mij betreft dan ook geen optie. Zet maar in op dat Museum voor (Texelse) Beeldende Kunst!

Zonder cultuur ga je vegeteren

Er wordt over het algemeen slecht gezongen op de scholen, daar zou verbetering in moeten komen. In mijn hoofd zit altijd muziek en dat maakt me een rijker mens. Zonder cultuur ben je niet compleet en loop je de kans te gaan vegeteren.

Cultuur vormt je, cognitief en emotioneel. Dat zou je geen kind mogen onthouden. Klassieke muziek zou breder toegankelijk

kunnen worden gemaakt; de scholen mogen daarin een taak

krijgen. Klassieke muziek heeft iets afstandelijks. Het is niet meteen lijfelijk en er is wat voor nodig om het 'naar binnen' te kunnen laten gaan. Klassieke muziek geeft structuur aan het denken en het vergt concentratie. Kinderen hebben daarvoor geschoolde leerkrachten nodig. Er is vaak een lange weg te gaan, maar het levert je veel op. Ik denk dat binnen de Instrumentale Muzikale Vorming (IMV) goed werk wordt verricht; het is belangrijk dat de muziekdocent

naar de scholen toe gaat. Maar als het uurtje voorbij is, wordt er te weinig mee gedaan. Het is belangrijk dat dit breder binnen de lesprogramma's wordt geïntegreerd en dat de scholen dit *zelf* oppakken.

Ook zouden we als samenleving meer concerten kunnen arrangeren, samen met kinderen en de prachtige zangkoren en fanfares die ons eiland rijk is. Gelukkig waardeert de gemeente deze initiatieven en wordt steeds vaker geprofileerd dat Texel behalve een sporteiland vooral ook een cultuureiland is. Drie fanfares op 13.000 mensen is onvoorstelbaar. Een dergelijk aanbod zegt iets over de binding van een samenleving.

Zeker op een eiland ben je op elkaar aangewezen. Cultuur kan daarvoor het cement zijn. De Zomeravondenconcerten worden goed bezocht en dat maakt dat onze kerken (belangrijk cultureel erfgoed) weer worden bezocht. Tevens zijn deze kerken rijk aan goed onderhouden historische orgels. Borduur daar op voort en stel als gemeente een stadsorganist aan, die je samen met de scholen de verschillende kerkorgels laat bespelen. Kinderen vinden het vaak machtig mooi om bij een orgel in een kerk te zingen en e musiceren. Dat geeft sfeer en betekenis. Texel beschikt in het orgelatelier in Den Hoorn over een prachtig orgel dat best een

centralere plek zou kunnen krijgen.

Daar waar meer mensen er kennis van kunnen nemen, bijvoorbeeld in de ruime aula van de OSG. Geef het eiland ook (bijvoorbeeld in het kader van 600 jaar stadsrechten) een carillon cadeau en laat die door een goede beiaardier bespelen. Zo hebben we meteen een bijzonder goede oplossing voor onze leeglopende kerken en kan Texel zich naar overkantse scholen en toeristen profileren. Beschouw de kerken als de nieuwe, laagdrempelige culturele podia van Texel. De gemeente zou daarover met de besturen in gesprek kunnen gaan om de mogelijkheden te bezien.

Dyo Wassink is met pensioen, maar geeft nog les aan een enkele leerling aan Artex Kunstenschool Texel. Hij studeerde orgel aan het conservatorium te Zwolle, waar hij tevens diploma's behaalde voor de vakken Algemene Muzikale Vorming en Kerkmuziek. Op diverse plaatsen in Nederland volgde hij cursussen ensemblebegeleiding, orkestdirectie en hofabradirectie. Dyo gaf leiding aan verschillende ensembles op Texel. Hij is als cantor/organist verbonden aan de PKN kerk te Den Burg.

HET CULTURELE LANDSCHAP NADER BEKEKEN

Texelaars zijn ondernemend en actief. Ook op het gebied van kunst en cultuur. Er is een grote groep vrijwilligers die zich telkens weer inzet om evenementen, festivals en activiteiten tot een succes te maken. Binnen het culturele landschap werken amateurs en professionals zij aan zij. Bij de amateurs overheerst het sociale aspect. Er zijn diverse koren, fanfareorkesten, popbands, orkesten en (toneel)verenigingen.

Een belangrijke rol in het cultuuraanbod op Texel vervult theaterrestaurant Klif 12 in Den Hoorn met cabaretdiners en voorstellingen van bekende en minderbekende cabaretiers en artiesten.

De binding van het theater met het dorp Den Hoorn en de rest van het eiland is sterk; Texelaars zijn trots op 'hun' theater. Klif 12 brengt cabaret en kleinkunst naar Texel en dat valt goed in de smaak bij de lokale bevolking. De jaarlijkse voorronde in Klif 12 van het Amsterdams Kleinkunst Festival is stevast uitverkocht tot de laatste stoel. De populariteit van kleinkunst en cabaret heeft geleid tot oprichting van de Stichting Theater Activiteiten Texel. Die organiseert sinds 1998 tweejaarlijks Broadway, een huiskamerfestival in Den Hoorn, waarbij cabaretiers en kleinkunstenaars in een intieme setting optredens in huiskamers en schuren.

Voor eilanders die voorstellingen in de Helderse schouwburg De Kampanje willen bezoeken, organiseert de stichting Windkracht 7 extra bootafvaarten. Dat gebeurt voor een geselecteerd aantal voorstellingen.

Texel beschikt over enkele kleinere zalen en podia in horeca en dorpshuizen. Naast Klif 12 is er een goed geoutilleerd theater in vakantiepark De Krim, dat plaats biedt aan maximaal 250 personen. Artex Kunstenschool Texel heeft een voorspeelruimte. De zaal van Cinema Texel is ook voor andere doeleinden te gebruiken en enkele kerken worden incidenteel gebruikt voor concerten. Grotere uitvoeringen kunnen worden gegeven in de gemeentelijke Burgemeester De Koninghal in Den Burg. Deze is echter niet meer optimaal geschikt voor dit doel, omdat de geluid- en lichtinstallatie

gedateerd zijn en het systeem voor het hijsen van achtergronden/decors is afgekeurd. Het ontbreken van een middelgrote zaal (circa 300 stoelen) in Den

Burg, die geschikt is voor professioneel gebruik en als oefenruimte voor amateurs, wordt als een gemis in de culturele infrastructuur ervaren.

Het blijkt lastig op Texel concerten en voorstellingen van hoger artistiek niveau te organiseren. Belangrijkste oorzaken daarvoor zijn de extra kosten voor vervoer en overnachting en het ontbreken van een geschikte ruimte.

Er is een relatief groot aantal beeldend kunstenaars gevestigd op Texel. Sinds 2008 zijn de

professionele kunstenaars op het eiland verenigd in het collectief ZOUT. Jaarlijks organiseert deze vereniging een grote expositie. Diverse Texelse kunstenaars verzorgen cursussen en trekken daarmee ook mensen van buiten het eiland aan.

Er zijn plannen om de maand juni in Den Hoorn uit te roepen tot Kunstmaand. Dat sluit aan op de grote evenementen die al in het dorp worden georganiseerd rond die periode: Broadway en de beeldende kunstmanifestatie Klifhanger. Daarbij laten kunstenaars zich inspireren door locaties die door de Hoornder bevolking worden aangeboden. In het weekend rond 21 juni wordt jaarlijks het Midzomerfestival georganiseerd op en rond Fort De Schans bij Oudeschild.

*Den Hoorn wordt
op Texel gezien
als kunstdorp en
wil zich ook
graag als
zodanig
profileren.*

Er zijn verschillende professioneel geëxploiteerde galeries op Texel. Ook in diverse horecagelegenheden en zelfs in de wachtkamer van een tandartsenpraktijk wordt kunst geëxposeerd. De gemeente beschikt na een sanering in 2011 over een waardevolle kunstcollectie die een plaats heeft gekregen in het gemeentehuis en de kantoorruimtes van Leefomgeving (voorheen gemeentewerken). Daarnaast is de gemeente eigenaar van 12 kunstwerken in openbare ruimtes en twee historische wanden. Eén wand is geplaatst in hotel-restaurant De Lindeboom, de tweede is opgeslagen bij STM.

Ook op schrijvers oefent het eiland van oudsher een aantrekkingskracht uit. Zij kunnen goed werken in de inspirerende omgeving die Texel hen biedt. Een aantal schrijvers van romans en kinderboeken is zelfs op het eiland woonachtig. Niet alleen op, maar vooral ook over Texel wordt veel geschreven. Over

de cultuur, de geschiedenis en het eilandleven. Verschillende romans spelen zich op Texel af. Enkele daarvan zijn verfilmd. Twee keer per week verschijnt de Texelse Courant. Deze lokale krant wordt op het eiland gedrukt en verscheen voor het eerst in 1887. De archieven van de Texelse Courant vormen een waardevol naslagwerk voor de eilandgemeenschap.

De Texelse bibliotheek is onderdeel van KopGroep Bibliotheken en heeft een vaste vestiging in Den Burg. Er worden regelmatig lezingen en bijeenkomsten met schrijvers georganiseerd. De bibliotheek werkt nauw samen met de Texelse scholen. In De Waal wordt tweejaarlijks het Vertelweekend georganiseerd; in verschillende huiskamers lezen schrijvers tijdens dat weekend voor uit eigen werk.

Mensen raken met wat past bij het eiland

Robin Konijn is mede-eigenaar van InnoFundNL en was directeur van NBC Eelman & Partners. Hij is op diverse vlakken maatschappelijk actief. Ondermeer binnen TOP Texel en MKB Nederland. Robin studeerde accountancy aan de HEAD in Alkmaar.

Voor Texel is cultuur de toegevoegde waarde, naast stranden en de natuur. Cultuur kan de verdieping geven die mensen graag nastreven. Misschien wel juist als ze op vakantie zijn. De cultuurhistorie vertelt een verhaal over de plek waar je bent. Op Texel zou dat verhaal best wat duidelijker verteld mogen worden. Neem als voorbeeld de VOC-tijd.

Die biedt voer voor veel meer activiteiten dan er nu geprogrammeerd worden. De maquette is de hardware. Nu de software (inhoud) nog. De vrijgevochten mentaliteit en het doppen van de eigen boontjes is afkomstig uit de eilandcultuur. Het heeft ervoor gezorgd dat Texel zich in een bepaalde richting ontwikkelt. Communiceer dat. Welke geschiedenis schuilt er achter de gebouwen, gebruiken en onze manier van leven? Aan de overkant wordt Texel gezien als een plek op de wereld die een bepaalde meerwaarde heeft. Dat zijn primair de stranden, maar ook de dorpen en (culturele) evenementen doen een duit in het zakje.

Cultuur geeft (net als culinair) een goed onderbuikgevoel. Buit dat meer uit. Maak een keuze: ga je voor honderd kleine activiteiten of voor drie sterke. De braderieën zul je altijd moeten behouden; die zijn lokaal stevig ingebed en populair bij Texelaar als toerist. Ik doel op de evenementen die de uitstraling, kracht en potentie hebben om te kunnen doorgroeien. Die in staat zijn een spectaculaire ambiance te bieden. Die in combinatie met de kernwaarden van dit eiland elders in den lande niet te realiseren zijn. Zoek een raakvlak met de natuurlijke zaken waar mensen al voor komen en zet er behalve een stevige inhoud ook marketing op in.

Ik vind het huidige cultuurbeleid weinig revolutionair. Er wordt in de handhavende sfeer wel opgetreden tegen (te grote) evenementen, maar je vindt in het beleid weinig terug over hoe we als eiland de economische potentie van evenementen en festivals kunnen versterken. Een evenementenbeleid wordt node gemist. En dat terwijl evenementen bij uitstek invulling geven aan hoe mensen Texel beleven. Ons eiland is groot doordat veel mensen iets willen. Bundel die lokale krachten. Ondersteun en faciliteer als gemeente dit zeer gewenste cultureel ondernemerschap. Verplaats je in de ondernemer en denk mee over hoe het beter en gemakkelijker kan. Je zou een evenementendesk kunnen inrichten waar regelgeving wordt uitgelegd, hulp wordt geboden, maar waar bijvoorbeeld ook gezamenlijke marketing voor Texelse evenementen wordt gevoerd. Zo geef je als gemeente ook het signaal: wij vinden het belangrijk wat jullie in gang zetten: dat onderschrijven wij en daaraan willen we meewerken.

Ik zie ondernemerschap als belangrijkste kernwaarde van Texel. Je moet de ontwikkeling van het eiland en de economie de ruimte geven die nodig is. Dat houdt in dat je het soms groter moet zien, zonder anderen echt tot last te zijn (ook de natuur niet). Nu zijn er in het hoogseizoen ook 50.000 mensen op het eiland. Als je dat kunt stroomlijnen, kun je ook een groot evenement met economische impact neerzetten. Doe dat bij voorkeur om het seizoen heen. Oerol levert in een week tijd ook 50.000 mensen op, met 200.000 extra overnachtingen. Dat is 30 miljoen omzet voor de horeca, campings, winkels etc. Bovendien heeft het een multipliereffect; men kent het eiland en komt ervoor terug. Wat laat je als Texel liggen als je een dergelijke ontwikkeling *niet* in gang zet? Wij moeten beter in staat worden gesteld ons verhaal te vertellen.

"Ik vind het
huidige
cultuurbeleid
weinig
revolutionair."

Denk in mogelijkheden en niet in beperkingen. Ook al houdt dat in dat je soms een keuze maakt die niet overal juichend wordt ontvangen. Je kunt misschien Sommeltjespop aan het Midzomerschansfestival koppelen. Dat zal mogelijk pijn doen bij de huidige organisatoren, maar als je waakt voor je eigenheid en de inhoud dan kan dit in synergetisch opzicht (en naar buiten toe!) veel voordelen opleveren. Of koppel Rondje Texel aan een cultuurfestival. Daarmee krijg je grotere namen naar ons eiland en kun je van elkaars expertise gebruikmaken.

Waarde cultuur onschatbaar in deze onpersoonlijke tijd

Cultuur betekent voor mij genieten van mooie dingen en daardoor geraakt worden. Dat kan ook doordat je ziet dat anderen ervan genieten. Dat bindt. Het aanbod is niet ondergeschikt, maar de sfeer eromheen speelt een voor mij evenzo belangrijke rol.

Jeroen Schoo is cultureel ondernemer en mede-initiatiefnemer/voorzitter van Stichting Sommeltjespop in De Waal en muzikant. Hij programmeert voor o.a. Sommeltjespop en Struûn bekende en minder bekende artiesten. Hij is medeorganisator van Festival Sarasani (sep. 2014) en medeoprichter van een bedrijf dat festivals en evenementen ondersteunt met techniek, belichting, geluid.

In sommige bestuurskringen wordt cultuur weleens beschreven als linkse hobby, een 'afdeling' die alleen maar geld kost. In bepaalde gevallen is dit ongetwijfeld zo, maar er zijn legio voorbeelden waarbij er juist geld in de maatschappij terugvloeit; het Oeralfestival op Terschelling levert jaarlijks 2,4 miljoen euro op. Recent is de waarde van het Merk Oeral onderzocht op de lange termijn. Uitkomst: 94 miljoen euro. Jaarlijks geeft een festivalbezoeker gemiddeld 600 euro per keer uit. Vanuit een ander perspectief levert cultuur ons nog meer op: de positieve invloed van zang, dans en theater op jonge mensen. Het geeft zekerheid, biedt troost en kan enorm verbinden. Zaken die

"Een aantal malen per jaar komt het voor dat een artiest je 'inpakt'. Daar kan ik weken op teren."

onontbeerlijk zijn in een later adolescent stadium. Geen psychologie van de koude grond, maar gedegen onderzoek. Texel heeft Het festival Into the Great Wide Open met 8.000 bezoekers laten lopen. Vlieland plukt daar nu de vruchten van. Heeft Texel hierin de juiste koers gevaren? Hadden we die potentie niet moeten inzien? Er zijn evenementen met ontwikkelkracht (o.a. Sommeltjespop). Maak daar beleid op, dan wordt het voor Texelaar en toerist nog leuker om te komen en te (ver)blijven. Bied naast rust en ruimte positief vertier met een breed cultureel aanbod. Zet ambtelijk en financieel beter in op zulke kansen, in plaats van

"Een maatschappij zonder cultuur is simpelweg straatarm."

te bezuinigen op cultuur. Texel heeft veel uit de kluiten gegroeide, kanrijke initiatieven. Maar organisaties lopen tegen een hoop formaliteiten aan. Dat levert knelpunten en frustraties op. De gemeente kan dat voorkomen: denk mee met ons culturele ondernemers. Schaf de leges af en leg vrijwillige initiatieven niets in de weg. Zoek naar overeenkomsten. Er is hier veel kennis die we gericht kunnen inzetten. Focus op openingen, niet op beperkingen. Gelukkig begint de gemeente ook in te zien, dat het gebrek aan een evenementenbeleid een groot gemis is. Het kan de focus versterken: wat is onze visie en welke koers hanteren we? Dan pas kun je gaan beoordelen waar de rek zit of wat, om bijvoorbeeld veiligheidsredenen, echt niet mogelijk is. Maar stap één is keuzes maken en daar dan ook vol voor gaan.

“Kleinkunst trekt jaarrond meer belangstellenden dan voetbal.”

Kunstenaars worden onderschat en te veel aan hun lot overgelaten. Het is liefdewerk oud papier. Dat moet je als samenleving niet willen. Er zijn kunstvormen die jaarrond meer belangstellenden trekken dan voetbal. En ja, cultuur is tot hetzelfde of meer in staat: het geeft een middag of avond plezier. Maar meer dan ander vermaak kan het je ook een spiegel voorhouden.

Kunst en cultuur willen een goed verhaal overbrengen. Niet alleen behagen, maar een stapje verder brengen. Dat moet je ondersteunen. Net als onderwijs is cultuur een peiler van de samenleving. Belangrijk is dat je die verworvenheden borgt. Structureel afschermt tegen afbraak. Wat dat betreft is cultuur minder goed georganiseerd dan bijvoorbeeld sport en dat moet niet mogen.

Wij Hoornders zijn ons goed bewust van de potentie van kunst en cultuur. Wij hebben hier een mooi verhaal te vertellen. Kunst en cultuur wordt nu als belangrijk item meegenomen in de signatuur en de positionering van het dorp (ten opzichte van de andere dorpen op het eiland). Je ziet dat mensen daarvoor speciaal naar ons toe komen. Dat is een kracht die cultuur heeft. Het verhoogt ook de waarde van je dorp als woon- en vestigingsplek. Dat is belangrijk, zeker nu de school is verdwenen. Daarom zijn we lijtjes aan het uitgooien naar nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld door nieuwe generaties cultuurmakers een centrale plek in het dorp te geven. Het idee is om dat binnen de lege Drijverschool te gaan doen. Wij willen de kunstacademies van de overkant lokale projecten laten doen met het Texelse onderwijs, vooral met OSG-leerlingen. Dan snijdt het mes aan twee kanten: de projecten zijn een meerwaarde voor onze kinderen en de studenten doen praktijkervaring op. Als je daar een commercieel sausje overheen giet en bijvoorbeeld juni neemt als maand waarin dit alles staat te gebeuren, dan kunnen we als uitbreiding op Klifhanger en Jazz on the Waves in Den Hoorn een ware cultuurmaand initiëren.

Cor van Heerwaarden is initiator en directeur van theaterpodium/ restaurant KLIF 12 in Den Hoorn. Zijn pensioen nadert, maar hij blijft initiëren en organiseren. Cor heeft Franse taal en cultuur in Frankrijk gestudeerd. Vanuit de Franse cultuur kwam hij terecht in de Nederlandse. Via het theater naar vooral kleinkunst en cabaret.

Of Texel een groot festival of evenement nodig heeft?

Nee hoor. Wat Terschelling doet kunnen wij niet evenaren. Puur door de ligging zo dicht bij de wal. Mensen sluiten zich hier niet van alles af, daarvoor duurt de overtocht niet lang genoeg. Into the Great Wide Open (Vlieland) hebben we hier ook al genoeg. Er gebeurt op Texel al zoveel. Wij hebben een energie die niet primair een economische insteek heeft. Of hooguit op termijn. Dat maakt het aanbod zo mooi, zo verworteld. En we weten elkaar te vinden om dat nog beter te maken. Hou het dus klein, dat jasje past ons beter dan groots te gaan uitpakken. Je zou zaken hooguit slimmer kunnen gaan uitvoeren, de ondersteuning is wat marginaal.'

MONUMENTEN, ARCHEOLOGIE EN CULTUURLANDSCHAP

Mens en natuur hebben samen Texel gemaakt tot wat het is. Texel is nooit 'af'. De westelijke kustlijn bij het Nationaal Park Duinen van Texel verandert voortdurend, onder invloed van wind en water. Het oostelijk deel, het oude land met als kern de Hoge Berg, is al sinds circa 12.000 voor Christus bewoond. Sporen van eeuwenlange bewoning zijn zichtbaar in het landschap en onzichtbaar aanwezig onder de grond en het zeeoppervlak.

De geschiedenis van Texel is verbonden met de geschiedenis van de Nederlandse scheepvaart en de VOC. Voor de Reede van Texel gingen handels- en oorlogsschepen voor anker, wachtend op een gunstige wind. Diverse keren werd de Reede getroffen door rampen, waardoor er een enorm scheepskerkhof bij Texel ligt, verborgen onder de waterspiegel. Texel neemt daardoor ook internationaal een unieke positie in op het gebied van onderwaterarcheologie. Het instituut voor onderwaterarcheologie in Lelystad, het RACM Lelystad, doet onderzoek naar de scheepswrakken. Resten van fortificaties zoals De Schans, Lunetten en Redoute, nu in beheer bij Natuurmonumenten, en de Wezenputten herinneren eveneens aan die periode.

De bijzondere geschiedenis en de cultuurhistorische waarden van het cultuurlandschap maken Texel uniek. Het keileemgebied van het oude land is aangemerkt als Belvederegebied¹ en ook in het toeristische en cultuurhistorische beleid van de provincie Noord-Holland wordt veel aandacht gegeven aan Texel.

¹ Binnen het Programma Belvedere werd de inzet van cultuurhistorie bij ruimtelijke ontwikkelingen gestimuleerd, met als doel het cultureel erfgoed te behouden en een sociaaleconomische meerwaarde te bieden. Het programma stopte in 2009, maar werd voortgezet door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Stichting Erfgoed Nederland.

Uitgangspunt is de Texelse mens. Gevormd door het eiland. Bewust gekozen voor Texel. Eigenwijs, zelfredzaam, bedrijvig, met eigen tradities en volksfeesten. Zich afzettend tegen De Overkant.

Ondanks de onderlinge saamhorigheid, is de verscheidenheid in de verschillende dorpen groot. De menselijke maat en kleinschaligheid zijn belangrijk, maar de Texelaar is niet wars van grote evenementen. Gemeenschapszin, TESO-trots en betrokkenheid bij bestuur en politiek zijn kenmerken van de Texelse mens, die jaarlijks bijna een miljoen toeristen ziet komen.

Aan het VOC-jubileumjaar 2002 dankt Texel een bijzondere maquette van de Reede van Texel. Die werd door de stichting VOC Fonds 2002 in bruikleen is gegeven aan de gemeente. De maquette kreeg in 2012 een mooie plaats in het gerenoveerde en uitgebreide Oudeschilder museum Kaap Skil.

Typische cultuurelementen in het landschap zijn de schapenboeten; schuren voor de opslag van hooi en voer. Naarmate het agrarische karakter van Texel vermindert, verdwijnen de karakteristieke boeten steeds meer uit het landschap. Andere elementen zijn de stolpboerderijen, stolpschuren, het grasland, de tuinwallen, dijken en drinkkolken. Het eiland telt twee beschermde dorpsgezichten, Den Hoorn en Oosterend. In 2009 is de Monumentennota vastgesteld. Daarin staan de belangrijke beleidskeuzes omtrent behoud en onderhoud van monumenten beschreven.

Naarmate het agrarische karakter van Texel vermindert, verdwijnen de karakteristieke schapenboeten steeds meer uit het landschap.

Archeologisch geldt Texel als een zeer belangrijk gebied. Er is een archeologische beleidsadvieskaart, waarop alle archeologische waarden van het eiland en het omliggende zeegebied in kaart zijn gebracht. Er is op dit terrein nog veel te winnen door meer gebruik te maken van de unieke Texelse geschiedenis en het cultuurhistorisch erfgoed.

De bijzondere geschiedenis en de cultuurhistorische waarden van het cultuurlandschap maken Texel uniek.

We zouden meer verrast mogen worden.....

Texel mist in de opbouw hele generaties. Veel jongeren gaan na de middelbare school naar het vaste land. In die leeftijdsgroep zitten doorgaans de vernieuwers. Kunst en cultuur hebben die taak ook: vernieuwing en innovatie. Cultuur overstijgt de dagelijkse realiteit, geeft ruimte in je hoofd. Het maakt dat je zaken van verschillende kanten gaat bekijken. Deze manier van denken geeft aanleiding tot onorthodoxe oplossingen.

Dat onorthodoxe zou hier meer kunnen. Op Texel gebeurt veel, maar echt vernieuwend is het niet. Belangrijk is het formuleren van een visie: wat willen we met kunst en cultuur, waar verbinden we het aan? Hoe belangrijk vinden we het? Willen we jongeren een rol geven? Daarna kun je de lijnen trekken, verbindingen maken en zorgen voor structuur voor de culturele vakken in het onderwijs. We zouden in een mensenleven dan vroeg kunnen ingrijpen met een gedegen aanbod van cultuur.

Op welk signatuur zetten we als eiland in? Willen we een sterke programmering, een toeristische invulling of allebei. Als gemeente moet je een visie ontwikkelen om daarin keuzes te kunnen maken. Daarvoor is nodig eerst zicht te krijgen op wat er al is.

In 2015 heeft Texel 600 jaar stadsrechten. Helaas worden we geen 'Hoofdstad van de Smaak' in dat jaar. Maar we kunnen nu al wel

nadenken over hoe we historie en toekomst met elkaar gaan verbinden. Ook Kunst en cultuur passen in de festiviteiten van dat jaar. Probeer een verbinding te maken tussen culinair en

cultureel. Kies een duidelijke richting in wat je wilt communiceren. Laten we ons als zelfvoorzienend, innovatief, biodivers (zilt) eiland profileren.

We hebben enthousiaste, goede producenten en er zijn mooie

Annette van Ruitenburch is opsteller en schrijver van culinaire lees- en fotoboeken over biodiversiteit, duurzaam en eerlijk eten. In mei verschijnt 'Liever Lokaal', het eerste culinaire - eetcultuurboek. Annette was initiatiefnemer en voorzitter van Slow Food Texel initiator van de Gezonde Schoolkantine op de OSG. Ze geeft adviezen aan restaurants, organiseert, innoveert en initieert.

streekproducten. Betrek die bij je verhaal. Samen met de andere pioniers die bezig zijn met duurzaamheid. Dan verbinden we ook ons cultureel en culinair erfgoed. Pas innovatie aan op je

oorsprong, dat geeft de minste weerstand (bedenkt bijv. een innovatieve bestemming voor de boetjes, al dan niet culinair en/of cultureel).

Het zou welkom zijn wanneer er voor de vele Texelse projecten een regisseur komt, die de boel

stroomlijnt. Texel is een ondernemerseiland met organisaties als TOP en VVV, maar er is meer. Slow Food en veel kunstenaars. Zij dienen beter dan nu het geval is gelegenheid te krijgen om mee te denken. Betrek ook jongeren beter in de plannen. Het potentieel is klein, maar blijf hen verbinden met het eiland. Ook wanneer ze voor studie aan de 'overkant' zijn. Een aantal van hen zal terugkeren en dus is het belangrijk om hen niet uit het oog te verliezen. Maak gebruik van de energie die er rondgaat op dit eiland. Sluit op elkaar

aan en inspireer elkaar om dit vervolgens gezamenlijk uit dragen. Zo krijg je een cumulatieve uitkomst die tot prachtige

uitkomsten kan leiden. Die meerwaarde ligt voor het oprapen op Texel. Het is helemaal van nu; het delen van waarden en het gezamenlijk formuleren van doelen. Jongeren weten dat vaak als geen ander.

Oude cultuurlandschap is voor Texel wat de grachten voor Amsterdam zijn

De mogelijkheden om op Texel op actieve of passieve wijze van kunst te genieten vind ik voor een plattelandsgemeente lang niet slecht. Texel steekt met kop en schouders uit boven menig andere plattelandsgemeente. De amateurkunst is veelzijdig en veel mensen doen op Texel aan cultuur. Laten we dat zo houden.

Het smeedt een band tussen inwoners, het geeft energie, het maakt creativiteit los en fungeert als smeermiddel voor een gemeenschap. Kunst maakt mensen blij. Aandachtspunt is wel dat de kunst op weinig schouders leunt en dat als dergelijke enthousiastelingen wegvallen, er weinig overblijft. Dat zou beter geborgd kunnen worden, beleidsmatig en budgettair.

Ook op het gebied van cultuurhistorie is Texel rijk bedeeld. Dat beperkt zich niet tot de eilandmusea, de rijks- en gemeentelijke monumenten en de collecties van de Historische Vereniging. Buiten, op het oude land van Texel, beleef je het Texelse cultuurlandschap. Met tuinwallen, schapenboeten en stolpboerderijen. En in de dorpen is nog aardig wat over van de karakteristieke oorspronkelijke bebouwing. Dat Texelse cultuurlandschap en de karakteristieke bebouwing werken als een magneet op toeristen. Jaar in, jaar uit. Wat de grachten zijn voor Amsterdam, dat is het oude cultuurlandschap met de bijbehorende natuur en bebouwing voor Texel. Koester die, knabbel er niets meer af. Het is het kapitaal van Texel en een altijd aanwezige

waarde waar je als eiland je 'merk' van zou kunnen maken. Een dergelijke keuze, maar ook de kaders en een leidraad voor een dynamische ontwikkeling van de Texelse cultuur, zou in een goede nota geborgd moeten worden. Laten we een goed verhaal maken en dat uitbuiten, maar er tegelijkertijd heel zuinig op zijn.'

Wilma Eelman-Ten Have is historisch deskundige en o.a. (bestuurs)lid van de Monumentencommissie, Stichting Dorpsherstel, het Cultuurhistorisch Museum in De Waal en de Historische Vereniging op Texel.

MUSEA EN GESCHIEDBEOEFENING

Nederland geldt als het land met de hoogste museumdichtheid. Het beeld op Texel is niet anders: het eiland telt zeven musea (inclusief de vuurtoren) op een populatie van ruim 13.700 inwoners en 1,4 miljoen toeristen per jaar. In 2000 is in opdracht van de gemeente Texel onderzoek gedaan naar mogelijke richtingen voor een museumbeleid op Texel. Naar aanleiding daarvan is onder meer besloten om een extra financiële impuls te geven aan het toenmalige Maritiem en Jutters Museum. Daarmee kon dit museum zich verder ontwikkelen tot een voorziening met nationale uitstraling.

Voorts is destijds besloten dat het Schipbreuk- en Juttersmuseum Flora niet in aanmerking komt voor gemeentelijke subsidie. Vier museale voorzieningen vallen onder de Stichting Texels Museum. Dat zijn Ecomare, Kaap Skil, Oudheidkamer en vuurtoren. Ecomare in De Koog is een natuurhistorisch museum en een informatiecentrum voor natuur, Wadden en Noordzee. Het centrum heeft een belangrijke functie voor natuur- en milieueducatie. Daarnaast is het een opvangcentrum voor zeehonden en vogels en veldwerkcentrum. Ecomare heeft een landelijke uitstraling en ontvangt jaarlijks zo'n 300.000 bezoekers. Ieder jaar mogen alle groepen van het Texelse basisonderwijs Ecomare gratis bezoeken. Het museum krijgt gemeentelijke subsidie voor de educatieve activiteiten.

Kaap Skil in Oudeschild brengt de maritieme geschiedenis van Texel op interactieve wijze in beeld. Het museum trekt jaarlijks circa 60.000 bezoekers. De afgelopen jaren is geïnvesteerd in nieuwbouw van presentatieruimtes en publieksvoorzieningen. Daardoor komen de exposities over ondermeer de Reede van Texel, de VOC en de Gouden Driehoek uitstekend tot hun recht. Een belangrijk element vormt de grote maquette die Texel in bruikleen heeft gekregen van de stichting VOC-Fonds. Die heeft een grote educatieve en attractieve waarde. De

Oudheidkamer in Den Burg is gevestigd in een historisch pand en laat met kunst- en gebruiksvoorwerpen zien hoe gegoede burgers op Texel vroeger leefden. Regelmatig zijn er exposities en achter het pand ligt de kleinste openbare kruidentuin van Nederland.

Cultuurhistorisch Museum Texel is gehuisvest in een oude boerderij in het centrum van De Waal. De stichting beheert een historische collectie agrarische voertuigen en werktuigen. Het museum drijft op circa 40 vrijwilligers en wordt ondersteund met een subsidie van de gemeente. Het Luchtvaart- en Oorlogsmuseum in de Eierlandse polder, op het terrein van Vliegveld Texel, is een door vrijwilligers opgezette museale presentatie over de Texelse luchtvaart. De kern van de collectie betreft

voorwerpen, foto's en documenten over de luchtvaart. Er is tevens een expositie ingericht over de opstand der Georgiërs, aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. De gemeente heeft haar Georgische collectie aan de stichting in bruikleen gegeven. Daarin bevinden zich onder andere stukken die zijn geschonken door Georgiërs, de Georgische overheid en andere betrokkenen. Het Luchtvaartmuseum ontvangt alleen een vergoeding voor het beheer van de Georgische collectie.

Schipbreuk- en Juttersmuseum Flora heeft een collectie met vele honderden voorwerpen die op het Texelse strand zijn aangespoeld en verzameld door Texelse jutters. Flora drijft op vrijwilligers die aan de hand van curieuze en unieke vondsten het verhaal

van de jutterij aan bezoekers vertellen. Daarnaast is er foto-expositie van scheepsstrandingen en een schuur vol oude tractoren, nummerborden en

voertuigen. Het museum ontvangt geen gemeentelijk subsidie.

Een aantal musea heeft in samenwerking met de Texelse scholen een lespakket ontwikkeld over de Texelse geschiedenis. Deze samenwerking is echter beperkt en kan uitgebreid worden.

De Historische Vereniging van Texel doet onderzoek naar en verspreidt kennis over de geschiedenis van Texel. De vereniging telt duizend leden en geeft maandelijks een blad uit. Er is een nauwe samenwerking met diverse musea en andere organisaties. Daarnaast zet de Historische Vereniging zich ook actief in voor het behoud van het gemeentelijke archief en de Texelse monumenten.

De gemeentelijke archiefbewaarplaats in het nieuwe gemeentehuis voldoet aan de eisen van de Archiefwet.

Bestaande krachten bundelen

Cultuur kwam in mijn leven tijdens mijn theologieopleiding. Daar begon de waardering voor schoonheid en de kunst van het leven. Op mijn beurt heb ik dat weer aan mijn kinderen meegegeven. Kunst en cultuur zijn belangrijk voor de levenskwaliteit. Het is wenselijk dat te faciliteren; daarmee ontstaan de pareltjes die dit eiland nodig heeft en gelukkig ook kent. Oosterend Present, Midzomerschans en Ouwe Sunder zijn daar voorbeelden van.

Dat moet je koesteren, de authenticiteit spat er vanaf. Deze activiteiten verdienen echter meer ondersteuning. Een professionele regisseur bijvoorbeeld, kan de Texelse cultuur verder ontwikkelen én beter voor het voetlicht brengen. Typisch Texelse uitingen en objecten moeten beter worden geconserveerd. Juist de combinatie van amateur en professioneel zou meer aandacht mogen krijgen; het brengt bestaande culturele activiteiten op een hoger plan.

★★★★★★★★★★

Sinds 2001 is hij werkzaam bij Stichting Texels Museum als adjunct-directeur.

★★★★★★★★★★

Ik mis de focus op amateurkunst. Er gebeurt nu veel, maar waar willen we naar toe? Als je één of twee thematische terreinen kiest, kun je een eilandoverstijgend niveau bereiken. Daar trek je dan weer mensen mee, wat goed is voor de economie. Texel is groot in het *bijzondere licht* dat wij schijnen te hebben. Doe daar wat mee, laat meer werkplaatsen en ateliers voor kunstenaars komen en profileer je daar mee. Organiseer er vakantieweken omheen (*Werken aan Zee* of iets dergelijks). Ook het Werelderfgoed de Waddenzee verdient meer (culturele) aandacht. Je kunt daar een nieuwe doelgroep voor trekken en bijvoorbeeld arrangementen vanaf Schiphol op inzetten. Er zijn veel buitenlanders die (als ze over die streep worden getrokken) ons belangrijke natuurgebied willen komen beleven. Ecomare heeft dat met 'Waddenpoorten' in gang gezet, maar ook vanuit de gemeente zou daar best wat steviger op ingezet kunnen worden. Dat maakt het ook makkelijker om de concurrentie van de andere Waddeneilanden wat te verzachten en om te buigen in een samenwerking. Bestaande krachten verdienen het om gebundeld te worden. Hier op Texel maar ook daarbuiten.

Texel is een woestijn voor de professionele kunsten

Cultuur is in mijn ogen een bindend element. Een vorm van vergeestelijking en verdieping die je krachten versterkt. Dat komt het alle niveaus in je aanspreekt. Het maakt iets in je los. Voor de identiteitsvorming van kinderen is het onmisbaar. Als eiland moet je daar hoog op inzetten.

De structuren liggen er, maar verder is Texel behoorlijk kaal wat betreft de professionele kunsten. En als die er niet zijn, kun je je kinderen ook weinig meegeven. Maar een woestijn biedt ook kansen: Texels meerwaarde zit hem in de ruimte die het eiland biedt. Fysiek maar ook qua ontwikkeling. Als je op Texel even tot jezelf wilt komen, kan dat door rust in de natuur. Een verdieping door middel van cultuurbeleving zou daar mooi bij passen. Rust en verdieping zouden het uithangbord van Texel kunnen worden.

OM IETS OP TE BOUWEN en tot ontwikkeling te laten komen, moet je eerst zaaien. Pas dan ontwaakt de kiem, die een basis kan zijn voor een mooie bloem. De Hollebol heeft dat geprobeerd en is erop ingesprongen met de start van een galerie. Tusse de Bancke wordt straks ook professioneler opgepakt. Dat is belangrijk voor Texel en voor de kunstenaars die hier wonen en werken. Maar ook voor hen die hier willen exposeren. Maar je moet als gemeente wel zaken gaan borgen: als Cor van Heerwaarden bijvoorbeeld wegvalt, wat blijft er dan over van Klif 12? En als een dergelijke functie wegvalt, wat betekent dat dan voor het dorp? Ik vind die afhankelijkheid van entrepreneurs heel kwetsbaar. Dat zou niet mogen kunnen. Behalve op de ontwikkeling van de infrastructuur en het niveau van de kunsten zou ik ook willen inzetten op behoud van bestaande functies. Artex verhuist hopelijk naar de Groeneplaats, maar dat roept de zorg op of de lessen dan nog wel betaalbaar blijven (nu al prijzig). Kaap Skil is een parel op het eiland, maar te vaak gesloten. Ik denk dat je met dat gebouw, met de groepen die erom heen hangen, veel meer kunt doen. Je moet dat binden en tegelijkertijd naar buiten uitdragen: dit is iets waar wij heel trots op zijn! Oudeschild is een prachtig dorp maar er ontbreekt iets.

DE IDENTITEIT van de verschillende dorpen zou beter voor het voetlicht geplaatst kunnen worden: bijvoorbeeld Den Hoorn als kunstdorp, Oudeschild als centrum voor visserij en zeecultuur, De Koog met van alles veel, Den Burg met een speciaal winkelaanbod.

Paulien Valk heeft in Alkmaar en Amsterdam de Hogeschool voor de Kunsten gedaan. Aansluitend werkte ze als kunstdocent in Schagen en daarna op Texel in het onderwijs via de toenmalige Muziek- en Dansschool Texel. Ze heeft nu haar eigen bedrijf waarmee ze workshops (op locatie) verzorgt. Paulien is autonoom beeldend kunstenaar en heeft in samenwerking met anderen de afgelopen twee jaar galerie Kunst van Boven geprogrammeerd (De Hollebol).

“Zo’n identiteitsbepaling zou ook een festival als Midzomerschans goed kunnen doen. Maar ook andere unieke fysieke verschijningen, zoals de boeten, zijn daarbij gebaat. Wat willen we daar mee? Dat moet je integreren in een context. Je zou daarbinnen ook je cultuureducatie kunnen aanbieden. Op locatie, want dat is Texels kracht. De gemeente moet kiezen waar de focus binnen de dorpen en de culturele initiatieven komt te liggen. Dan kun je richting en groei faciliteren. Als je weet wie je bent en wat je kracht is, dan kun je dat ook uitdragen.”

FESTIVALS EN EVENEMENTEN

Texel heeft een groot aantal festivals en evenementen. De organisatie is veelal in handen van enthousiaste particulieren en/of (horeca)ondernemers. Ondersteund door honderden vrijwilligers vinden het hele jaar door enkele tientallen grote en kleinere evenementen en festivals plaats op verschillende locaties.

Een overzicht van de bekendste festivals en evenementen:

Broadway in Den Hoorn is een tweejaarlijks terugkerend huiskamertheaterfestival in het Pinksterweekend, dat ook enige naam buiten Texel heeft opgebouwd.

Midzomerschans vindt jaarlijks plaats in het weekend rond 21 juni op en rond het voormalige fort De Schans bij Oudeschild.

Bluesfestival Bekende en minder bekende bluesartiesten treden op tijdens dit populaire festival in Den Burg, dat wordt gehouden in oktober.

HavenVistijn Gehouden in de zomer op de haven van Oudeschild. Met o.m. kramenmarkt, optredens van artiesten en aandacht voor de visserijtak.

Texel Culinaire is in het tweede weekend van september. Texelse koks en producenten laten Texelaar en toerist genieten van culinaire hoogstandjes en verrassende amuses tijdens een driedaagse proeverij in het centrum van De Koog. In Den Burg is sinds enkele jaren een culinaire proeverij op de Groeneplaats. Dit eendaagse evenement vindt plaats in het voorjaar.

In algemene zin zit de aandacht voor culinair Texel in de lift; de activiteiten rond slow food, Waddengoud en zilte groenten trekken veel lokale en landelijke aandacht en Texel heeft in Den Hoorn zelfs een restaurant met een Michelinster: Bij Jef.

Muziekfestivals Jaarlijks organiseert kunstenschool Artex meerder muzikale festivals. De Texelse kunstenschool is initiatiefnemer van ondermeer het Wereldmuzikfestival, dat is gewijd aan muziek uit Ierland of Vlaanderen, het jaarlijkse ensemblefestival en het solistenfestival. Daarnaast organiseert Artex regelmatig nieuwe en vernieuwende

evenementen op het gebied van kunst en cultuur.

Evenementen als **Strenderpop** en **Sommeltjespop** bieden een podium aan bestaande en nieuwe Texelse bands. Menig Texelse formatie maakte zijn debuut op een van deze muziekfestivals.

Zomeravondconcerten zijn er gedurende het hoogseizoen in de verschillende kerken van Texel, georganiseerd door de Raad voor het Zomerwerk van de Texelse kerken.

Tropical Sea Festival vormt eind augustus traditioneel de afsluiting van het zomerseizoen in De Koog. Met bands in alle zalen en danseressen en muziek op straat.

Klifhanger is een tweejaarlijkse kunstmanifestatie in Den Hoorn tijdens Pinksteren. Bewoners stellen hun huiskamer, schuur, tuin of land beschikbaar en kunstenaars maken een kunstwerk dat is afgestemd op de betreffende locatie. Klifhanger en Broadway wisselen elkaar jaarlijks af.

Markt van de Smaakbeleving wordt georganiseerd door de Bonte Belevens in late voorjaar/zomer. Centraal staan Texelse producten, bijzondere recepten en eilandspecialiteiten.

Waanzin is een amfibische expeditie over Texel die jaarlijks wordt gehouden. De deelnemers worden aan de hand van cryptische omschrijvingen het hele eiland over gestuurd.

Jazz on the Waves, is een hoogstaand jazzfestival dat in Den Hoorn plaatsvindt. Met deelnemers van Texel en (inter)nationaal bekende jazzmuzikanten.

Oosterend Present is een vijfjaarlijks spektakel, waarbij een groot deel van alle inwoners

van Oosterend en omgeving is betrokken. Er is aandacht voor Texelse cultuur en historie en ruimte voor muziek en kunst. Een van de hoogtepunten is het historisch spel.

Kerstmarkt Oosterend is een populaire kramenmarkt in het centrum van Oosterend. Met aandacht voor kunst en nijverheid.

Schapenfokdag vindt jaarlijks plaats op de eerste maandag van september. Dan worden Texelaars, schapen van dit wereldwijd bekende ras, gekeurd onder het toeziend oog van het publiek.

Sunbeats biedt op het strand van Paal 17 een podium aan bekende DJ's die met hun beat de duizenden bezoekers en danceliefhebbers vermaken.

Body & Brein Festival besteedt aandacht aan het geestelijk en lichamelijk welbevinden van Texelaar en toerist. Tijdens het driedaagse evenement op het strand zijn workshops, cursussen en demonstraties.

Wandelrondje Texel wordt al ruim 40 jaar door wandelsportvereniging Het Gouden Boltje georganiseerd. Deelnemers kunnen kiezen voor een afstand tussen de 10 en 60 kilometer en worden langs mooie, karakteristieke plekjes van het eiland gevoerd.

De Texel Airshow wordt in principe eens per drie jaar georganiseerd op Vliegveld Texel. Er is een luchtshow en een static show met tal van (nostalgische) vliegtuigen.

Jaarlijks vindt in juni de catamaranrace **Ronde om Texel** plaats. Bij dit zeilevenement, dat honderden boten trekt, ronden de deelnemers het eiland.

Struûn Texel is het jongste Texelse evenement. De eerste editie was in 2013. Struûn biedt een podium aan kunst en cultuur in de breedste zin van het woord. Het evenement is opgezet om Texel ook in de saaie novembermaand aantrekkelijker te maken.

De **Stichting Lokale Omroep Texel** verzorgt via de lokale zender Radio Texel naast haar reguliere programmering ook reportages over het verloop van culturele evenementen en festivals.

Grootser en meeslepender, met Texel als decor

Texel heeft door kunstenaars als Thijssen en Walkers een erfenis gekregen die een stevige stempel op de beeldvorming over het eiland heeft gedrukt. Dat kan inspirerend zijn om mee door te gaan. Maar voorwaarde is dat je een keuze maakt: waar gaan we als eiland voor en waarin willen we de beste zijn? We hebben sport, culinair, natuur. Als je cultureel iets wilt, moet je het grootser en meeslepender doen.

Maak gebruik van je kracht, je decor. Dat kun je als samenleving faciliteren. Niet dat onze ambitie nu laag is, maar ik zou daar best hoger op willen inzetten. Dan ben je meteen manifester als eiland en creëer je een nieuwe achterban of breid je je doelgroep uit. Kies dan voor het beste: wij willen de beste violisten, landschapsschilders en auteurs hier welkom heten. Mensen moeten van hun stoel vallen van wat wij hier doen. De beste honderd strandschilderijen ter wereld hier naar toe weten te halen of een vooruitgeschoven post of dependance van het Van Goghmuseum of de Kunsthal worden. Voorwaarde is dat je podia, expositieruimtes, conservering en verzekeringen goed zijn. Ook daar gaan we voor het beste en die kennis kun je invliegen. Maar je kunt ook een bestaand Texels initiatief met potentie uitbouwen. Ik denk bijvoorbeeld aan Jazz on the Waves, waar dan in een landschappelijke setting (the waves) een topartiest optreedt. We hebben het al eens gepresteerd: de beste accordeonist stond op de haven te spelen tussen visnetten en we waren er stuk voor stuk door geroerd. En door de ongebruikelijke setting zichzelf ook.

Onze toeristen zijn voor het merendeel hoger opgeleid. Natuurliefhebbers zijn doorgaans ook cultuurliefhebbers. Om nog meer mensen te bereiken, is de economische spin-off van cultuur heel belangrijk. De gemeente kan daaraan bijdragen door te onderzoeken hoe we het voor (deze) toeristen, maar ook voor de artiesten die we willen trekken interessanter kunnen maken om hier naar toe te komen. Dat is de start. Voor de realisatie is al veel kennis en kunde op het eiland beschikbaar. Maar maak zelf dat begin. Voer daarbij een gezamenlijk PR-beleid. Er kan hier in samenwerking veel. We kennen elkaar en hebben de energie om zaken samen op te pakken'.

Wouter de Waal is directeur van VVV Texel. Hij heeft in Wageningen gestudeerd en is vervolgens bij een marktonderzoek- en adviesbureau in de vrijetijdsector gaan werken. Later werd hij regiomanager bij RECRON.

CULTUUREDUCATIE

Het cultuuraanbod in het Texelse onderwijs is divers. Een aantal musea heeft gezamenlijk lespakketten over de Texelse geschiedenis ontwikkeld, voor zowel de onderbouw als de bovenbouw van het basisonderwijs. Daaraan gekoppeld bezoeken de scholen in principe alle deelnemende musea.

In 2013 is gestart met een nieuw project: Kunst in de Klas. Daarin gaan leerlingen aan de slag met thema's uit de duurzame leerlijn die betrekking hebben op duurzaamheid en de natuur. Elk jaar wordt een andere kunstdiscipline belicht.

Artex Kunstenschool Texel en KopGroep Bibliotheken verzorgen daarnaast verschillende culturele activiteiten voor het basisonderwijs en werken samen met het voortgezet onderwijs.

Artex Kunstenschool Texel is op ons eiland de dragende instelling op het gebied van muziek, dans, theater en beeldende kunst. Deze instelling geeft korte en lange cursussen aan honderden kinderen en volwassenen. Volgens de landelijke benchmark is Artex de muziekschool met het hoogste publieksbereik. In samenwerking met de zorginstellingen wordt een aanbod op het gebied van dans, muziek, beeldende activiteiten en

verteltheater verzorgd voor dementerende bejaarden en verstandelijk gehandicapten. De amateurs worden door Artex ondersteund met ondermeer een cursus voor koordirigenten en de hfabra-opleiding voor aspirant-leden van de fanfareorkesten.

De instrumentale muzikale vorming (IMV) voor de basisschoolleerlingen is een landelijk uniek project van Artex Kunstenschool Texel. Kinderen uit groep 5 krijgen een jaar lang muzikles op twee verschillende instrumenten door vakdocenten. De kinderen krijgen het instrument mee naar huis om er

op te oefenen. Er wordt les gegeven op harp, viool, keyboard, gitaar, trompet, blokfluit, dwarsfluit, djembé, klarinet, tinwhistle en saxofoon. Een aantal basisscholen doet hieraan mee. Voor zover mogelijk bezoeken de leerlingen een aantal (theater)voorstellingen op Texel. De OSG organiseert eens per twee jaar de Kunstweek, een speciale themawEEK waarin de leerlingen via workshops met uiteenlopende kunstdisciplines kennismaken. Het jaar erna worden voorstellingen bezocht op Texel en in Den Helder.

KopGroep Bibliotheken verzorgt ook cultuureducatie op ons eiland. De bibliotheek vormt het centrale punt voor activiteiten op het gebied van lezen, leesbevordering en media-educatie. De Texelse bibliotheek heeft ongeveer 3.000 leden. Er worden lezingen georganiseerd, cursussen en bijeenkomsten met schrijvers. Bovendien werkt de Texelse bibliotheek samen met de basisscholen (leesbevordering, 50+ leest voor) en met OSG De Hoge Berg (CKV en projecten als de Jongerenboekenweek).

Iedereen moet kunnen meedoen in deze samenleving

Cultuur zou structureel onderdeel moeten uitmaken van educatie en onderwijs. Het verruimt je blik op de wereld. Dat is toch wat we als samenleving voor onze burgers willen? Cultureel erfgoed, podiumkunsten, beeldende kunst, maar vooral ook lezen en literatuur vallen onder cultuur en educatie. Opmerkelijk dat de bibliotheek nauwelijks genoemd wordt in de cultuurnota, terwijl we een 'olifantenpoot' van betekenis zijn voor de eerste cultuurbeleving van kinderen.

Dan heb ik het niet alleen over het uitleenen van boeken en de leesbevordering, maar vooral over alle

culturele (literaire) activiteiten die wij eromheen organiseren. Daarmee weten we heel drempelverlagend alle Texelaars te trekken. Wij leveren programma's, activiteiten en materialen aan scholen, peuterspeelzalen en kinderopvang (Doe de Bieb, BoekStart en Zoldertheater), maar werken ook samen met andere organisaties, zoals de Texelse musea en bijvoorbeeld Texels Welzijn. Dat is goed, want cultuur is voor de leefbaarheid in het algemeen en voor iedere inwoner afzonderlijk van belang. Iedereen moet kunnen participeren. Ik heb het dan over zowel cultuur met een 'grote C' als cultuur met een 'kleine c', in de brede zin van het woord.

Texel mist een middelgrote podiumvoorziening met een goede akoestiek, geschikt voor zo'n 250 man.

Klif 12 is goed, maar niet groot. De producties van Artex zijn goed, maar waar moet optredens plaatsvinden? ZOUT kan een betere ruimte gebruiken. Dat geldt ook voor andere culturele partners. Wij werken graag samen met andere organisaties. Hiermee trek je ook andere doelgroepen aan. Met een mooie,

grotere zaal kun je een nog breder publiek aantrekken. We missen bepaalde voorzieningen. Wat dat betreft is het beoogde cultuurcentrum aan de Groenplaats heel hoopvol.

Daar wordt door samenwerking synergetisch voordeel behaald. Maar we zijn er nog niet, hebben nog een financieel gat te dichten om dat mogelijk te maken. Hopelijk kunnen we straks ook die leuke kinderboekenschrijvers een aantrekkelijke plek bieden om de hogere klassen van het basisonderwijs te ontmoeten. Want Texel heeft iets. Mensen hebben een klik met dit eiland en ze komen er graag. We moeten het wel beter verpakken; er zal een aanzuigende werking van cultuur moeten uitgaan. En er moet een betere afstemming komen tussen de initiatieven onderling. Zodat bijvoorbeeld ook de Historische Vereniging zichtbaarder wordt en die collectie actief bijdraagt aan het tonen van ons cultureel erfgoed. Een Texelse cultuuragenda met gezamenlijke PR zou een trekker kunnen zijn. Het netwerk en de korte lijnen liggen er.

Maaïke Vonk werkt bij KopGroep Bibliotheken locatie Den Burg als vestigingscoördinator. Ze studeerde aan de Bibliotheek en Documentatie Academie te Deventer en heeft gewerkt aan de Windesheim Academie te Zwolle en in de Openbare Bibliotheek van Drachten.

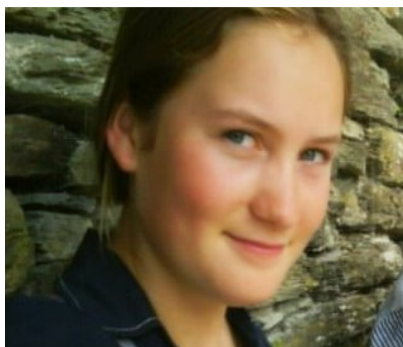
Als er geen cultuur is, waar moet je dan voor gaan?

Vanaf kleins af aan ben ik met kunst en cultuur bezig. Op mijn vierde startte ik met klassiek ballet, op mijn achtste begon ik met harp spelen. Ik was negen toen de piano erbij kwam. Beroepsmatig ga ik er niet mee door, want wat kun je met het conservatorium als je geen docent wilt worden?

Omdat ik veel met beweging bezig ben, lijkt de keuze om daar beroepsmatig iets mee te doen meer voor de hand te liggen. Cultuur is voor mij een manier om me te uiten. Voor de algemene ontwikkeling is dat heel belangrijk. Ik vind dan ook dat ieder mens die kans zou moeten krijgen. Cultuur brengt mensen bij elkaar. Je ziet dat aan Sommeltjespop en Struûn; de saamhorigheid en vrolijkheid onder met name jongeren is groots! Handsome Poets programmeren moeten we vaker doen, daar zouden wij wel weer voor terugkomen.

Gebruik het eilandleven om je met cultuur te profileren. Mensen komen voor die combinatie. Den Burg moet een aantal functies terugkrijgen. Nu gebeurt er niets meer. Het vertrek van de meierblis is daar

een voorbeeld van. Die is niet meer wat het geweest is. En die oude cultuur is wel heel belangrijk voor Texel. Rondje Texel is ook geweldig.

Nu die lawaaiige tent weg is, komt dat de sfeer ten goede. We komen voor het zeilen, niet om te feesten. Je moet je bij je primaire insteek houden; het is de hardcore waar het om draait. Anders vervaagt alles. Dat vind ik ten minste.

Texel mist voldoende hoge kwaliteit in de beoefening van de kunsten. Ik heb het geweldig

gehad bij Artex, daar niet van, maar zat wel altijd in een groepje met verschillende niveaus en werd daardoor onvoldoende uitgedaagd. Ik begrijp dat wel, want de spoeling is dun en je kunt niet voor een of twee meiden een gekwalificeerde groep in stand houden.

Maar een gemis blijft het. Ook zijn de groepen groot, de materialen soms verouderd en oefenruimtes (dans en theater) te klein. Ik hoop dat Artex beter wordt bedeed in de toekomst. Het IMV-project met de basisscholen is heel goed.

Het is belangrijk jezelf motorisch en sociaal (samenspelen) middels muziek te ontwikkelen. CKV had heel leuk kunnen zijn, wanneer we vaker *zelf* aan de slag waren gegaan. Nu is het vooral kijken en verslagen schrijven; daar zit geen uitdaging of betrokkenheid in.

Dan worden de kantjes er vanaf gelopen. Dat is jammer en een gemiste kans.

Als overheid krijg je nu de mogelijkheid om kinderen cultuur bij te brengen en die kans moet je pakken. Als kinderen nu kunnen warmlopen voor kunst en cultuur, kunnen ze er later zelf

gericht voor kiezen (of niet). Samen doen en samen uitvoeren is daarbij een voorwaarde. Artex doet dat super, door bandjes op het strand te laten spelen.

Zo combineer je de uitdaging voor de kinderen en de kracht van de omgeving in één concept.

Maar het niveau op Texel kan hoger, want dat is het aan de overkant ook. Ja, natuurlijk zouden we daarvoor terugkomen. Je moet als gemeente blijven investeren in cultuur. Want als dat er niet is, waar moet je dan voor gaan?

Sterre Veldhuis zit in haar eindexamenjaar voor de havo (profiel Natuur & Gezondheid) en gaat volgend schooljaar Mensendieck studeren in Amsterdam. Daar verblijft ze nu al geregeld, bij haar Amsterdamse vriend die muzikant is. Sterre is voor dit interview geselecteerd via Artex en OSG De Hogeberg, omdat ze op hoog niveau danst en harp speelt. Haar profieleindwerkstuk gaat over 'De Invloed van wifi op de fysieke en geestelijke ontwikkeling en groei van kinderen'. Sterre heeft haar hele leven op Texel doorgebracht.

DE ADVIESCOMMISSIE CULTUUR

De gemeente Texel laat zich met betrekking tot beleid en uitvoering bijstaan door de gemeentelijke adviescommissie Cultuur. De commissie wordt betrokken bij de toekenning van subsidies en het opdrachtenbeleid. Gevraagd en ongevraagd geven de leden advies aan burgemeester en wethouders.

“Originaliteit draagt bij aan een groter onderscheidend vermogen”

Op Texel wonen veel ondernemende mensen. Dat zie je ook terug in het lokale cultuuraanbod. Er is van alles wat en veel daarvan geniet een groot draagvlak bij de inwoners. Het lijkt ook allemaal vanzelf te ontstaan en te bestaan. Pas als stuwende krachten wegvallen, blijkt hoe kwetsbaar sommige initiatieven eigenlijk zijn en hoe zeer eilandbewoners soms op elkaar zijn aangewezen.

Kunst schept lucht en ruimte en cultuur verbindt mensen met elkaar en met hun omgeving. De adviescommissie Cultuur twijfelt niet aan de gemeenschapszin van Texelaars en aan lucht en ruimte is hier geen gebrek. Ook het Texelse cultuurlandschap –het oude land en de polders- is karakteristiek en rijk aan schoonheid en verhalen. Toch is Texel niet 'af'. Zelfs op dit eiland kun je elkaar in de weg zitten en zaken missen die elders misschien al een vaste waarde zijn.

“Op Texel gebeurt veel, maar echt vernieuwend is het niet”, merkte Annette van Ruitenbergh op toen haar werd gevraagd wat ze vindt van de Texelse cultuur. Dat gevoel herkent de adviescommissie. Vernieuwing is geen doel op zich, maar originaliteit draagt wel bij aan een groter onderscheidend

De gemeentelijke adviescommissie Cultuur wordt gevormd door Yvette Gieles, Ed van Bommel, Anne van der Plas-Kuip, Henk Snijders en Rianne Malschaert.

vermogen. En mogelijk aan een grotere bijdrage van cultuur aan de Texelse economie.

We mogen best jaloers zijn op Terschelling en Vlieland met hun Oerol en Into The Great Wide Open, maar cultuur is geen wedstrijd in schaalgrootte van evenementen. Wat niet wegneemt dat er niet groot gedacht zou kunnen worden, zoals Wouter de Waal doet met ideeën voor een dependance van een nationaal museum en het verhogen van de kwalitatieve lat met residenties voor kunstenaars en bij de programmering van festivals.

Stimuleer de cultuureducatie die de jongere generatie de '21st century skills' oplevert die ze later hard nodig zullen hebben. Hier of aan de overkant.

Er ligt een mooie uitdaging voor de gemeente, waarbij het beantwoorden van de vragen wat we hier met kunst en cultuur willen en welke rol de gemeente daarin heeft is inbegrepen. Ga voor kwaliteit en dat wat echt toegevoegde waarde heeft voor het eiland. Bijvoorbeeld omdat het nergens anders is of kan en op een enthousiast publiek kan rekenen. Of omdat het eiland er onder zou lijden als het wegvalt. Waardeer de verenigingen en kleinschalige initiatieven, stimuleer de cultuureducatie die de jongere generatie de '21st century skills' oplevert die ze later hard nodig zullen hebben, hier of aan de overkant. En verbind je met culturele ontwikkelingen rond thema's als duurzaamheid, diversiteit en technologie, zodat kansen ontstaan om Texel ook in de toekomst een plek te laten zijn die velen tot de verbeelding spreekt.

De leden van de adviescommissie Cultuur. V.l.n.r. Anne van der Plas-Kuip, Ed van Bommel, Henk Sniijders, Rianne Malschaert en Yvette Gieles.

Eens per jaar adviseert de commissie over aanvragen voor eenmalige subsidies op het gebied kunst en cultuur. Verder wordt dit adviesorgaan gepolst bij nieuwe aanvragen voor jaarlijkse subsidies en worden de commissieleden betrokken bij de realisatie van een nieuwe cultuurvisie en het gemeentelijk cultuurbeleid in het algemeen.

De commissieleden worden voor maximaal twee opeenvolgende periodes van drie jaar benoemd door het college van B&W en werken zonder last en ruggespraak. Minimaal vier en maximaal zes keer per jaar komt de commissie voor overleg bijeen.

Kunst maakt slim

Cultuur zit in iedereen. Mensen en volkeren ontlelen er hun identiteit aan en het is een zeer welkome uitlaatklep. Er wordt ook telkens aangetoond dat kunst je slim maakt; het activeert grote gebieden in de hersenen en dat maakt dat je meer aankunt. Ook ontwikkel het specifieke vaardigheden, zoals naar elkaar luisteren en samenwerken.

Mensen die actief aan kunst doen, behalen significant hogere IQ-scores. Kunnen zich beter concentreren, halen betere resultaten met taal en rekenen en houden hun hersens fit. Kunst is een aangename vorm van hersengymnastiek voor alle leeftijden! Daarom zetten wij met Artex zo stevig in op kunsteducatie; het is heel belangrijk dat mensen van alle leeftijden en uit alle milieus dat meekrijgen.

De gemeente Texel heeft goede regelingen, waardoor vakleerkrachten muziek en beeldende kunst les kunnen geven op de basisscholen. Die leerlijnen moet je doortrekken in het voortgezet onderwijs, kunnen borgen als gemeente. Dat kan door de Kunstweek op de OSG te ondersteunen en daarnaast een curriculum met de school te ontwikkelen. Nogmaals, dat is voor de ontwikkelingen en leerprestaties van kinderen en jongeren een must! We moeten kunst zien als onderdeel van de mens, niet als een luxe. Dat vergeet de landelijke politiek nogal eens. Gelukkig is op Texel een grote betrokkenheid bij kunst en cultuur. Wij hebben 2.000 cursisten op een bevolking van 13.000 mensen; dat is een unieke score in Nederland! Maar ook buiten het aanbod van Artex om doet heel Texel aan cultuur: in clubverband, in het dorps huis, met optredens en evenementen en... we hebben drie fanfares! Wat we niet hebben, is een grote concert- of theaterzaal waar de grotere gerenommeerde orkesten, theater- en dansgezelschappen kunnen optreden. Dat is misschien niet haalbaar op dit eiland, maar zorg er dan voor dat wat je hebt wordt gekoesterd en zichtbaar is. We hebben unieke evenementen die Texel in de picture kunnen zetten. Die zou je (landelijke) exposure kunnen geven door ze naar een hoger plan te tillen. Bijvoorbeeld door goede ambtelijke ondersteuning en gezamenlijke marketing. Of door samenwerking tussen instellingen te

We moeten kunst zien als onderdeel van de mens, niet als een luxe. Dat vergeet de landelijke politiek nogal eens. Gelukkig is op Texel een grote betrokkenheid bij kunst en cultuur. Wij hebben 2.000 cursisten op een bevolking van 13.000 mensen; dat is een unieke score in Nederland.

ondersteunen (bijvoorbeeld door ze in één pand te zetten). Dat levert synergievoordelen op, geeft reuring en de potentiële doelgroep wordt groter.

Vaak krijg ik de opmerking van toeristen dat ze hier best zouden willen wonen. Maar daarop volgt altijd de vraag hoe wij dat met onze kinderen doen. Als ik ze dan vertel dat wij negen basisscholen hebben, een OSG en een kunstenschool als Artex, vallen ze van verbazing achterover. Texel heeft alles in zich om een groeigemeente te zijn. Culturele voorzieningen spelen een cruciale rol bij de keuze voor gezinnen om te willen verhuizen, toont onderzoek aan. Een sterk kunstencentrum aan de Groeneplaats zou daaraan bijdragen. Er gebeurt hier best wat, maar er kan veel meer en vooral ook beter. Voor de gemeente is dit een knop waaraan je kunt draaien: voor de demografie en economie van het eiland moet je echt inzetten op een goed cultureel voorzieningenniveau. We weten tenslotte: daar komen mensen op af. Ga als gemeente niet alleen op de stoel van beoordelaar zitten, maar help mee om mooie pareltjes te ontwikkelen'.

Pauline Folkerts is directeur van Artex-Kunstenschool op Texel. Ze studeerde communicatiewetenschap en was nog maar vers uit de studiebanken toen ze bij de marketingafdeling van Muziekcentrum de Oosterpoort, de Stadsschouwburg en het Centrum voor Beeldende Kunsten in Groningen werd aangesteld. Later werd ze hoofd marketing bij de Hogeschool voor de Kunsten te Utrecht, daarna bij Muziekcentrum Vredenburg.

Muziek is onze redding, of: hoe werken we slimmer samen?

Omdat ik tijdens zangles een gebrek aan repertoire ondervond (wat ik zocht was er niet), ben ik het zelf gaan maken. Op die manier ben ik het muziektheater ingerold. Pas later ben ik naar het conservatorium gegaan. Onderdeel van een muziekopleiding is samenwerking met anderen, anders kun je niet musiceren. Samenwerken is belangrijk om doelen te bereiken, hoewel het niet altijd meevalt. Op Texel lopen de meningen en visies nogal eens uiteen. Prachtig aanbod (zoals de International Hollands Music Sessions uit Bergen) trekt te vaak

maar een handvol luisteraars. Ik wijt dat aan het gebrek aan goede PR. Texelaars hebben vaak geen weet van wat er gebeurt op het eiland, maar overkanterers komen er zomaar voor over! Als we de culturele agenda stroomlijnen, als één geheel naar buiten treden en onze regionale functie samen met Den Helder gaan uitbuiten, komen we veel beter op de kaart te staan.

ER IS EEN FESTIVALFEDERATIE in oprichting voor alle Waddeneilanden samen. Dat is een goede zaak. Laten we ons aanbod samen in de markt zetten. Er is genoeg potentie. En we hoeven echt niet altijd de grote namen. Ik krijg met Festival Midzomerschans jaarlijks een keur aan artiesten en kunstenaars, die graag op het eiland willen optreden. Daar moet je meer gebruik van maken door zaken slimmer te organiseren. De inhoud van de Texelse culturele evenementen is vaak goed (hoewel het verhaal soms best wat beter kan worden verteld), maar de organisatie rammelt nogal eens. Ik kan daar als direct betrokkene over meepraten. Festivals en andere (culturele) activiteiten hebben

moeite om vrijwilligers te werven. Als wij rondom een aantal processen met wat 'grotere jongens' kunnen meeliften en op meer gebieden gaan samenwerken, komt dat de kwaliteit van het Texelse aanbod ten goede.

Een intermediair zonder eigen belang, die als cement de boel aan elkaar klinkt, zou hier een goede aanvulling zijn.

De gevoeligheden ten spijt moet je incidenteel ook de keuze kunnen maken om het 'Texels Eigen' even los te laten. Soms moet je net dat stapje extra maken om die toerist wel te kunnen trekken. Samen ons verhaal beter formuleren, zaken vastleggen en minder *hapsnap* bezig zijn. Laten we bijvoorbeeld een gedegen evenementenbeleid formuleren dat een duidelijk (artistiek) kader biedt. Een beleid waaraan organisaties zich kunnen spiegelen en waaraan de gemeente kan toetsen en monitoren of de verhalen die we willen vertellen nog kloppen.

Pip Barnard studeerde compositie bij Daan Manneke aan het Sweelinck Conservatorium en studeert momenteel zang aan de Schumann Akademie. Hij schreef tal van boeken, onder meer over (lokale) geschiedenis, is initiatiefnemer van Festival Midzomerschans, was pianist/tekstschrijver bij theaterrestaurant Klif 12 en schrijft en vertaalt liedrepertoire, liedjes, theater en opera. In 2007 stond hij aan de basis van de Texelse cultuurnota Stroomlijnen. Hij werkt sinds 1979 bij de Texelse Courant.

BELEIDSKADERS

De gemeente Texel heeft bij de samenstelling van haar lokale cultuurbeleid ook te maken met hogere overheden. Rijksregelingen die directe invloed hebben op het gemeentelijk beleid en provinciale maatregelen waaraan uitvoering moet worden gegeven, kunnen de eigen visie in de wielen rijden.

Direct van invloed zijn het rijksmonumentenbeleid, het beleid voor cultuur en ruimte en de meest recente archeologische wetgeving. Provinciaal is vooral het pas aangenomen cultuurbeleid voor de periode 2013-2016 voor Texel van belang. De provincie Noord-Holland heeft haar beleidsnota ingedeeld in drie thema's: cultuur en ruimte, cultuur en economie en culturele infrastructuur. Rode draad is behoud en ontwikkeling van waardevolle landschappen met uniek cultureel erfgoed en het voor iedereen toegankelijk maken van het cultureel aanbod. Bij de uitvoering wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met partners zoals gemeenten, Cultuurcompagnie NH, ProBiblio en Monumentenwacht.

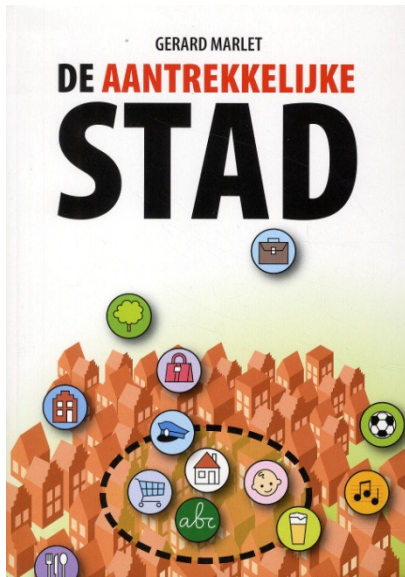
Ook gemeentelijk is er bestaand beleid dat van belang is voor een nieuwe Texelse cultuurvisie. Zoals het natuur- en landschapsbeleid en de nota Toerisme en Recreatie. Laatstgenoemde nota maakt onderdeel uit van de structuurvisie Texel 2020, waarin een lange termijnbeleid voor de gemeente Texel wordt geschetst. Alle nota's dateren uit het begin van deze eeuw. Nieuwer beleid waarmee rekening moet worden gehouden is de kadernota 2013-2016. Die heeft als doel het stimuleren van voorzieningen en activiteiten, op het gebied van kunst, cultuur en sport, die een meerwaarde opleveren voor het wonen en leven op Texel. Het monumentenbeleid uit 2009 vormt een belangrijke leidraad wat betreft het behoud van onze monumenten en het cultuurhistorisch erfgoed. Daarnaast dient het cultuurbeleid aan te sluiten bij het raadsprogramma dat na de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 door de coalitiepartijen wordt vastgesteld.

Economische waarde cultuur veel hoger dan gedacht

Lange tijd werden kunst en cultuur gezien als een leuk extraatje. Als de slagroom op de toch al lekkere taart. Een sector waarin als eerste het mes werd gezet in economisch mindere tijden. Want cultuur was luxe en daar kon best op bezuinigd worden ten gunste van sectoren waarin geld werd verdiend. Bedrijfseconoom Gerard Marlet verwees die theorie voorgoed naar de prullenbak.

Marlet betoogde in 2009 in zijn proefschrift 'De aantrekkelijke stad' dat cultuur van grote waarde is voor de vitaliteit van een stad. Steden met een goed cultureel aanbod trekken hoogopgeleide mensen aan. "Dat is goed voor de lokale economie. Het biedt ook kansen voor de lagere inkomensgroepen, want culturele voorzieningen trekken

dienstverlening aan, zoals horeca, en dat bevordert de werkgelegenheid", stelt Marlet. Volgens de bedrijfseconoom, die ondermeer als onderzoeker is verbonden aan de School of Economics van de Universiteit Utrecht, is de waarde van cultuur veel hoger dan mensen denken. Hij ontwierp een analysemodel met een aantal (elkaar beïnvloedende) indicatoren die het (economische) succes van een gemeente zouden kunnen verklaren. Daarbij spelen de kenmerken van een stad, de geografische ligging en specifieke factoren als historie, cultuur, horeca en veiligheid een rol. Wie zijn er bepalend voor het economische succes van een stad, mensen of bedrijven? Hoe kan de aantrekkelijkheid van een gemeente worden vergroot?

Marlet komt met een wetenschappelijke onderbouwing waarom mensen wel in de ene en niet in de andere gemeente willen wonen. En dat heeft veel te maken met de vitaliteit en de woonattracties. Hij toont aan dat het in veel gevallen zo is dat niet het wonen het werken volgt, maar dat juist het werken het wonen volgt; waar het aantrekkelijk is, willen mensen wonen en dan volgt de

werkgelegenheid. De econoom becijferde dat de maatschappelijke waarde van de podiumkunsten zo'n 30 miljard euro bedraagt. Voor Texel zijn geen exacte cijfers bekend, maar aangenomen mag worden dat ook op ons eiland kunst en cultuur substantieel bijdragen aan onze economie.

.....

"Zonder de aanwezigheid van culturele voorzieningen red je het niet"

Die uitspraak deed Max van den Berg, Commissaris van de Koning in Groningen, in een interview met NRC Handelsblad. Ook zijn Noord-Hollandse college Johan Remkes is die mening toegedaan. Hij stelt dat de culturele infrastructuur van belang is voor een goed vestigingsklimaat in onze provincie. Ook voor Texel geldt: zorg dat de culturele voorzieningen vindbaar zijn.

Provincies en gemeenten worden wakker geschud. Steeds meer onderzoeken en toonaangevende economen hameren op het belang van kunst en cultuur voor een bloeiende economie. De koppeling tussen de culturele en toeristische sector is zeer actueel. In het onlangs vastgestelde cultuurbeleid 2013-2016 van de provincie Noord-Holland spreekt de provincie de ambitie uit om de aantrekkingskracht van het Noord-Hollandse cultuuraanbod op inwoners en op (toekomstige) bezoekers te stimuleren. De synergie tussen cultuur en toerisme moet geoptimaliseerd worden. Ook in haar economische beleid heeft de provincie de ambitie benoemd om meer

samenhang tussen cultuur, toerisme en recreatie te stimuleren.

Voor Texel moet de ambitie op hetzelfde niveau liggen: we moeten ervoor zorgen dat ons cultureel erfgoed goed zichtbaar is. Onze cultuurhistorische monumenten mogen best meer aandacht krijgen; zij dragen belangrijk bij aan de identiteit van Texel. Daarnaast moeten we kunst en cultuur

de ruimte geven zich te ontwikkelen. Dat betekent overigens niet dat de lokale overheid die kar alleen moet trekken. Cultuur en economie gaan hand in hand. Samenwerking is daarbij noodzakelijk. De rol van de overheid moet niet (alleen) die van subsidieloket zijn; de gemeente kan initiatieven ondersteunen en belonen, advies geven of partijen verbinden.

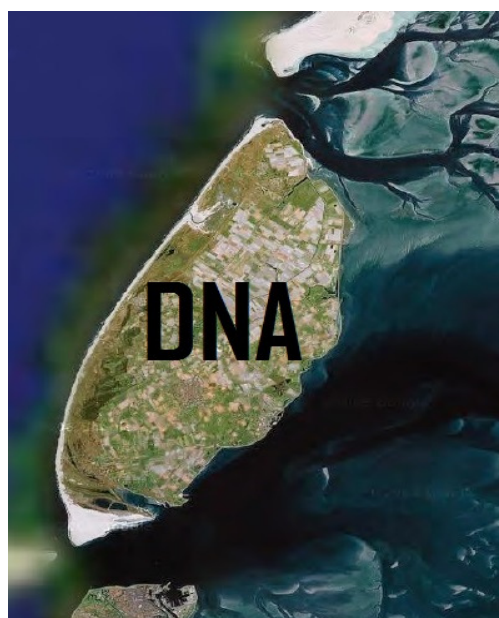

Johan Remkes

In het verleden waren de verschillen groot tussen ondernemers in de sector recreatie & toerisme enerzijds en de sector kunst & cultuur anderzijds. De commerciële, resultaatgerichte recreatieondernemer stond lijnrecht tegenover de gesubsidieerde inhoudelijke gerichte kunstenaar. Inmiddels wordt er volop geflirt. Een verstandshuwelijk tussen beide partijen biedt grote voordelen. De recreatieve waarde van kunst en cultuur is immers groot, maar een wat commerciëlere benadering kan geen kwaad. Langdurige samenwerking zorgt ervoor dat zowel inwoners als toeristen bijzondere ervaringen kunnen meemaken op bijzondere locaties. Het DNA van Texel kan daarbij als uitgangspunt worden genomen.

Het DNA van Texel

Wie of wat maakt Texel tot wat het is? Welke genen heeft ons verleden ons meegegeven? Kortom, hoe ziet het DNA van Texel eruit?

In opdracht van de provincie Noord-Holland startte het bedrijf Identity Matching Academy, geholpen door een groep Texelaars, een zoektocht naar de identiteit van Texel.

Waarin onderscheiden Noord-Hollandse kustplaatsen zich van andere provincies en van elkaar? Wat maakt Texel uniek? Het antwoord op die vraag ligt bij de Texelaars zelf. *Vertel mij wie uw inwoners zijn en ik vertel u wie u bent.* In samenwerking met een grote groep eilanders werd antwoord gezocht op de vragen Wie zijn wij, waar zijn we goed in en wat zijn onze ambities?

Om het DNA te kunnen vaststellen, is ondermeer gekeken naar belangrijke historische gebeurtenissen die invloed hebben gehad op de huidige identiteit van

Texel. Er is een inventarisatie gemaakt van beeldbepalende bedrijven, evenementen en de geuren, smaken, geluiden en dialecten die bij Texel horen zijn samengebracht. Waarin onderscheiden die zich van andere kustplaatsen? Wat heeft Texel te bieden aan winkels, natuur, toeristische attracties, sport en spel, hotels en campings?

Texel is voor alles een eiland. Natuurlijke processen en

menselijk ingrijpen hebben het eiland gevormd. Daaraan ontleent het zijn bestaansrecht.

De natuur en het open afwisselende cultuurlandschap zijn de grootste waarden. Texelaars zijn betrokken en eigengereid. Ze staan voor hun eiland, hoewel het nog te vaak ieder (dorp) voor zich is. Onder en boven de Ruigendijk, Texel en de overkant, Texel en de andere Waddeneilanden. Het gezamenlijk belang zou beter kunnen worden uitgedragen, want heel Texel is van bijzondere kwaliteit.

Texel is een sterk merk geworden dat in de ogen van de Texelaars nog wel eens te commercieel wordt uitgedragen. De eigenheid moet goed worden bewaakt. Het eiland heeft de toerist veel te bieden. Niet alleen zijn

de eilanders gastvrij, het aanbod en de kwaliteit zijn veelzijdig en goed verspreid over Texel. Toch waarschuwen de onderzoekers voor gemakzucht: het eiland is

gevarieerd en toegankelijk, maar dat is in deze tijd geen reden om achterover te leunen. De kracht van Texel is de schoonheid van het eiland aan het grote publiek verkopen zonder dit werkelijk massaal te maken.

Texelaars hebben geen ambitie tot grote veranderingen; we verbeteren liever wat er al is. We houden van rust en kalmte, maken veilige keuzes en zijn trendvolgend. Maar Texelaars zijn wel ondernemend.

Ze zijn voortdurend op zoek naar voldoende innovatie om het eiland en zijn bedrijvigheid draaiende te houden.

Over het algemeen zijn Texelaars niet heel uitgesproken, maar de grenzen zijn duidelijk: de Texelse maat is maatgevend voor wat er gebeurt op het eiland.

Kortom het DNA van Texel biedt interessant aanknopingspunten voor een economisch rendabele invulling van ons kunst- en cultuuraanbod.

Trends in de culturele sector

Kunst en cultuur zijn belangrijke toeristische trekpleisters. Amsterdam is daar een goed voorbeeld van. Het overgrote deel van de bezoekers doet de stad aan vanwege het rijke aanbod aan monumenten en musea. Ook culturele festivals als Oerol op Terschelling scoren goed.

Cultuur en toerisme vormen een logische combinatie. De culturele sector zit in zwaar weer door slechtere economische tijden, maar toch doen bioscopen en musea het goed. De bezoekersaantallen groeien. Daarentegen is de populariteit van podiumkunsten en beeldende kunsten gedaald en is er ook een teruggang in de dure segmenten, zoals musicals, opera en grootschalige klassieke concerten. Dat heeft vooral te maken met de fors gestegen toegangsprijzen.

Digitalisering van kunst en cultuur wint terrein. Ook zijn multimediale presentatietechnieken in musea populair. En is duurzaamheid een belangrijk issue bij theater en festivals. Daarbij ligt de focus vooral op energiebesparing en duurzame catering. Werden in het verleden kunstgedreven en publieksgerichte vormen van kunst nog wel eens als tegenstelling gezien, nu komen ze meer in elkaars verlengde te liggen; aanbod en vraag sluiten beter op elkaar aan.

Musea als moneymaker

Hoe groot het aandeel van de totale sector kunst en cultuur is in onze eilandeconomie, valt vooralsnog moeilijk in te schatten; onderzoek naar de omzetten in deze sector, het aantal toeristen dat primair komt voor kunst en cultuur, de gemiddelde besteding per persoon of het aantal arbeidsplaatsen ontbreekt. Van de Texelse musea is dat wel bekend. Zij ontpoppen zich als echte moneymakers.

Texel telt zeven musea die jaarlijks gezamenlijk vele honderdduizenden bezoekers trekken. Onder de Stichting Texels Museum (STM) vallen Ecomare, Kaap Skil, Oudheidkamer en de vuurtoren. Daarnaast is er het Luchtvaart- en Oorlogsmuseum Texel (LOMT) in Eierland, het Cultuurhistorisch museum in De Waal en Schipbreuk- en Juttersmuseum Flora nabij Den Burg. In 2012 bezochten bijna 500.000 mensen de Texelse musea. Zij waren dat jaar goed voor een omzet van bijna vijf miljoen euro. Ondanks de verslechterde economische omstandigheden

lijkt 2013 voor de meeste musea zelfs nog een beter jaar te worden. De Texelse musea houden vooral de eigen broek op; Flora draait zonder subsidie en LOMT ontvangt alleen een beperkte bijdrage voor onderhoud van de Georgische expositie.

Gezamenlijk ontvangen de musea jaarlijks een gemeentelijke bijdrage van ruim € 290.000,-. Het grootste bedrag daarvan gaat naar Stichting Texels Museum: € 267.886,-. Dat lijkt een fors bedrag, maar gezien de omzet van 4.7 miljoen euro die STM maakte in 2012, is dat gering. De verwachte zelfverdien capaciteit is meer dan 96 procent. En dat is uniek in museumland; van veel musea in Nederland wordt verwacht dat ze zo'n 20 procent van de exploitatie zelf verdienen.

In 2012 bezochten bijna 500.000 mensen de Texelse musea. Zij waren goed voor een omzet van bijna 500 miljoen euro.

De musea zorgen niet alleen voor omzet, maar ook voor werkgelegenheid en een interessante spin-off voor hun omgeving en andere bedrijven op Texel. STM biedt werk aan 113 mensen (61,1 FTE) en investeert jaarlijks zo'n 2 miljoen euro in de lokale economie via toeleveranciers, technische bedrijven etc.

Ook de omgeving van musea profiteert mee van hun aanwezigheid. Volgens STM is de economische activiteit en de aantrekkingskracht van Oudeschild flink gestegen door de aanwezigheid van het vernieuwde museum Kaap Skil. Bij de vuurtoren is een tweede paviljoen neergezet. De ruim 90.000 bezoekers die jaarlijks de toren beklimmen, weten ook de weg te vinden naar de nabijgelegen horecagelegenheden. En die spin-off geldt niet alleen voor de musea; ook bezoekers van andere kunst- of cultuurevenementen geven elders op Texel geld uit.

Museum	Bezoekers	Omzet	Subsidie
STM totaal	441.033	€ 4.763.559	€ 267.886,00
<i>Ecomare</i>	<i>277.811</i>		
<i>Kaap Skil</i>	<i>63.766</i>		
<i>Vuurtoren</i>	<i>91.962</i>		
<i>Oudheidkamer</i>	<i>7.494</i>		
		€ 43.000,00	€ 19.134,00
Cultuurhistorisch Museum	5.775		
		€ 40.600,00	€ 4.784,00
Luchtvaart- en Oorlogsmuseum	10.000		
		€ 150.000,00* <i>schatting</i>	-
Schipbreuk- en Juttersmuseum Flora	36.000		
Totaal	492.808	€ 4.997.159,00	€ 291.804,00
<i>Bron: Texelse musea</i>			

Tijd voor de volgende stap

Inzetten op de juiste koers

Texel heeft een bloeiend cultureel landschap. Een rijk verenigingsleven, tientallen grote en kleine evenementen en festivals, een rijke cultuurhistorie en populaire musea. Kansen om er meer te halen, de lat nog hoger te leggen en nieuwe mogelijkheden te integreren zijn volop aanwezig. De inventiviteit, het enthousiasme en de inzet van de eigen bevolking zijn hierbij onmisbaar.

Maar waar komt de nadruk op te liggen? Moeten we ieder (nieuw) evenement omarmen, moeten we kritisch(er) kijken wat past bij ons DNA, wat nog ontbreekt of absoluut noodzakelijk is voor een aantrekkelijk cultureiland? Of houden we het zoals het is?

En hoe gaan we om met de bedreigingen? Willen we koste wat kost onze eilandcultuur beschermen of zijn daar (financiële) grenzen aan?

Dit cultuurmagazine schetst een beeld van de situatie zoals die is bij aanvang van 2014. Zonder een richting aan te geven. Die moeten we gezamenlijk gaan bepalen. Samen moeten we de route uitzetten. Kunstenaars, burgers, ondernemers en overheid. Allemaal hebben zij belang bij een bloeiende eilandcultuur. Het economisch belang van kunst en cultuur komt helder naar voren. Nu is de tijd voor de volgende stap: een gedegen cultuurvisie die Texel op de juiste koers zet in de komende jaren.

